

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI 80 - 19 EKİM

1976 5 TL.

1976

YILININ ÖZÜ: TIKAMA POLİTİKASI

İŞÇİLER VE SANAT

MESUT ODMAN

Sağolsunlar, kimi iyi yürekli, özverili aydınlar işçileri çok düşünüyorlar. İşçiler neleri anlar, neleri anlamaz, dolayısıyla onlara neleri anlatmak, neleri anlatmamak gerekir, diye kafa yoruyorlar. Bu yoğun düşünsel çabaların sonunda da bir noktada birleşebilen başlıca iki eğilim ortaya çıkıyor. İşçi sınıfının demokrasî ve sosyalizm mücadelesinin bugün ulaştığı boyutlar, bu eğilimlerin terkedilmesini, küçük değişikliklerle varlığını sürdüren kalıplarının etkisizleştirilmesini gerektiriyor.

Sözü edilen eğilimlerden biri şöyle özetlenebilir: Burjuvazinin düzeni işçileri her bakımdan sömürür; onların düşünsel gelişmelerini de geri bir düzeyde tutar. Bu nedenle işçiler, fazla karmaşık sorunları anlayamazlar ya da anlamakta güçlük çekerler. Öyleyse onlara bu sorunları çok basit olarak anlatmak, bunların bir bölümünü de hiç anlatmayıp kendi düzenlerinin kuruluşuna kadar eritelemek gerekir.

KOLAY DEĞİL, İYİ ANLAŞILMAK

Zaman zaman sosyalist mücadelenin içindeki kişiler arasında da yandaşlar bulabilen bu eğilimin sanat konusuna yansımaları ise şöyle oluyor: Sanat da, esas olarak düşünsel bir eylemi gerektirdiğinden, yukarıdakinden farklı değildir. Kapitalizmin kasıtlı olarak sanatsal gelişmelerden habersiz bıraktığı işçilerle emekçiler için önemli ve gerekli olan, üstün sanat eserleri değil, birtakım gerçeklerin en kolay anlaşılır biçimde sunulmasıdır.

Bir kez, en kolay anlaşılacak şeylerin, çoğu zaman, en iyi anlaşılacak şeyler olmadığını unutmamak gerek. Oysa geleceğin toplumunu kurmak ve yönetmekle görevli olan işçi sınıfı, her şeyi en iyi biçimde anlamak zorunda. Geleceğin toplumunu yaşanılan topluma dönüştürme yolunda ileri adımlar atmış ülkelerin deneyleri, bu konuda güçlü kanıtlarla dolu. Bu yüzyılın başlarında Lenin'in, işçilerin "işçiler için edebiyat"ın yapay olarak daraltılması çerçevesine kapanıp kalmalarına karşı çıkıp "herkes için edebiyat"ı önerirken söylediği şu sözler, bu kanıtların yalnızca birisi: "Kapanıp kalmaları yerine 'kapatılıp kalmış olmaları' demek daha yerinde olur. Çünkü, işçiler aydınlar için yazılmış şeyler de okurlar. Yalnız birkaç aydın işçilere 'fabrika hayatının sözünü etmek ve öteden beri bildikleri şeyleri tekrarlamak yeter diye düşünür'".

Hayatı bütün yönleriyle, bütün canlı ayrıntılarıyla kavramak anlamak. Temel olan bu. Bunun dışında, "işçiler için yazılmış romanlardan, öykülerden, oyunlardan, vb." söz etmenin, bir çeşit inceltilmiş küfür olacağı hatırlanmalı. Çünkü, genellikle bu tür özel çalışmalar, ya çocuklar için yapılır ya geri zekâlılar için.

Bu eğilimdeki aydınların, kimi zaman, birtakım düşünsel çalışmaları değerlendirirken ileri sürdükleri eleştirilerde, ortaya çıkan aşığılama ise çok daha açık: "Bunları ben bile anlamakta güçlük çekiyorum. İşçiler nasıl anlasın?" Herşey bir yana, tek başına bu "bile" sözcüğü, içine düşülen yanılığın niteliğini ve önemini göstermeye yetiyor.

BİÇİMSEL YETKİNLİK

Bir de burada, çeşitli düşünsel eylem alanlarındaki çalışmaların özel koşullarını görmemek gibi bir sorun var. Herhangi bir olayı ya da sorunu sergilemek için seçilecek aracı belirleyen, onun en eksiksiz, en iyi anlaşılır biçimde anlatma kaygısıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için de seçilen aracın nitelikleri, sağladığı olanaklar ve gelişim düzeyi konusunda esaslı bir bilgi, onu etkili bir biçimde kullanabilmek için gerekli bir yetenek sahibi olmak gerekir. Oyle ki, örneğin bir olay romanı yazılarak anlatılacaksa, bu sanatın gelişimi sonunda ulaşılmış olduğu noktaya yeterli bir bilgi ve bu alanda yaratıcı bir yetenek, vazgeçilemeyecek koşullardır. Hiç bir doğru öz, hiç bir geçerli amaç, başarısız, kötü bir sanat eserini başlatma nedeni olamaz. Helâ "işçiler için yazılmış olmak" gibi bir gerekçe, olsa olsa, "özürü kabahatinde büyük" sözünü akla getirir.

Yukarıda sözü geçen ikinci eğilim de, baştaki saptamada, birincisiyle birleşiyor. Kabaca, söylenen şu: Sanatın yüzlerce yıllık bir gelişimi, bunun sonunda geldiği bir noktaya var. Bir geriyeye dönüş, bir çeşit "ilkellik" önerilmeyorsa eğer, yapılacak sanatın geniş yığınlara seslenmemesi doğaldır. Bunun suçu ise onların geriliğinden sorumlu olan düzendir.

Bu eğilim daha hızlı bir biçimde etkisizleştiriyor. Çünkü, ortaya çıkışı daha eski, ilkinde oranları daha uzun bir ömür yaşamış durumda. Şunu belirtip geçmek yeterli: Sorumsuz kim olursa olsun, bir seçkinler sanatı yapılabilsa, sanat eserleri üretmenin de onları izlemenin de hiç bir anlamı yok. Çünkü, biçimsel olarak ne kadar yetkinleşmiş görünürse görünsün, böyle bir sanat hayatın gerisinde dir.

İLERİYE DOĞRU

Sözü edilen iki eğilim de bir dar görüşlülüğü yansıtıyor. Olayları durağanlıkları içinde ele alıyor. İşçi sınıfının gelişmiş sanat eserlerini anlamayacağını sanmak bunun bir belirtisi. Bir zamanlar nicel varlığı gözlemlikten gelen işçi sınıfının, bu kez de nitel gelişimi yadsınıyor. Kasıtlı ya da kasıtsız. Bu önemli değil. Önemli olan, bakış açısının yanlışlığı ve ulaştığı sonuç. Ama işçi sınıfı hızla gelişiyor. Kendisi hakkındaki her türlü yanlışlamayı ykararak gelişiyor. Bugün, özellikle işçi sınıfının militan unsurları, herşeyi okuyorlar. Üstelik küçük burjuva aydınlardan çok daha etkili biçimde. Çünkü onları okuyup öğrendiği her şey, dünyayı değiştirmeye yönelik güçlü bir silah oluyor.

Bunda şaşırtıcı bir yan yok. Bilimsel sosyalizmin kılavuzluğuna inanılanlar ve tarihi bilenenler için. İşçi sınıfının bu nitelikleri, toplumun gelişmelere, yeniliklere en açık kesimi oluşu, onun öncülüğünü ortaya çıkaran nedenler arasında. Bunlar, bilimsel sosyalizmin abc'si. Ama işte kimi zaman, fazla derin düşüncelere dalmış olanlar, işin alfabesini unutabiliyorlar.

Durmadan sil baştan almak mümkün değil. Ne zaman elverişli buna, ne de sabır. Alfabe bir kez öğrenilir. Öğrenemeyenler ya da çok kolay unutanlar için yapılabilecek fazla bir şey yok. Hayatın gelişmesi, ilerlemek bir yana, durmayı bile bağışlamıyor.

**bilim
yayınlari**

PIYERLOTI CADDESİ
2111 ÇEMBERLİTAŞ
İSTANBUL

1- Feodal Toplumdan 20. yüzyıla (Leo Huberman) (İkinci Baskı) (Genişletilmiş)	20 TL.	11- Şili Devriminin Öğrettikleri-ITT Belgeleri (Rene Castillo)	12.50 TL.
2- Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi (Orhan Kurmuş) (Tükendi)	20 TL.	12- Marksizm ve Maoizm (V. Krivtsov) (Tükendi)	20 TL.
3- Aydınlar ve Sınıf Mücadelesi (A. Casanova-CI. Prevost-J. Metzger) (Tükendi)	10 TL.	13- Latin Amerika'da Devrim (W. M. Breuer-B.Hartmann-H. Lederer)	15 TL.
4- Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi (V. Vassine-S. Gribanov-I. Oundassy-nov) (İkinci Baskı)	10 TL.	14- Çağdaş Troçkizm ve Karşı Devrimci Özü (M. Basmanov)	20 TL.
5- Diyalektik ve Tarihi Materyalizm (A. Spirkin-D. Yakhot) (İkinci Baskı)	17.50 TL.	15- Planlama Kalkınma ve Türkiye (Yalçın Küçük)	22.50 TL.
6- Kapitalizmin Ekonomi Politikası (M. Ryndna-G. Chernikov) (Tükendi)	25 TL.	16- Portekizde Özgürlüğün Şafağı (Alvaro Cunhal)	17.50 TL.
7- Sendikalar Üzerine (K. Marx-F. Engels-V.I. Lenin)	25 TL.	17- Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi (II) (Jack Woddis)	12.50 TL.
8- Endüstrileşme Sürecinin Temel Sorunları (Yalçın Küçük)	30 TL.	18- Tarımda Kapitalizmin Gelişmesi ve Toprak Rantı (Gunther Hoell)	10 TL.
9- İki Açılan Türkiye İşçi Partisi Davası (Behce Boran)	15 TL.	19- Pentagon ve Amerikan Üsleri (Igor Melnikov)	7.50 TL.
10- Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi (I) (Jack Woddis)	15 TL.	20- Teoride ve Pratikte Burjuva Demokrasi (A. Mishin)	7.50 TL.
		21- Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi (B. Ponomarev) (Toplatıldı)	30 TL.
		22- Marksist Felsefe Yazıları (K. Marx-F. Engels-V.I. Lenin)	22.50 TL.
		23- Maoizmin Ekonomik Teorileri (E. Korbash)	12.50 TL.
		24- Bulgaristan'da Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları (Bulgaristan, Bilimler Akademisi)	30 TL.
		25- Din Bilim ve Felsefe (Howard Selsam)	12.50 TL.
		26- SBKP 25. Kongresi Raporları - Kararlar - Konuşmalar	17.50 TL.
		27- Gerçekçiliğin Tarihi (B. Suchkov)	25 TL.
		28- Siyonizm ve Dünya Politikasındaki Rolü (H. Lumer)	15 TL.
		29- Marksizm ve Dönek: Garaudy (H. Momjan)	15 TL.
		30- Luis Corvalan (Eduardo Labarca) 2. Dizi, 1. Kitap	12.50 TL.

CEPHEDEKİ BUNALIM

Geçtiğimiz haftanın başlarında gazetelerde şu haberi okuyanlar hiç de şaşırmadılar:

DGM'ler kırılmazsa, işverenler daha etkin önlemler alacaklar..."

İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Rafet İbrahimioğlu sınıflı adına "Allahın bildiğini kıldan saklamaz" iken, çevrilen oyun adına bir çuval inciri de berhad ediyordu.

Nitekim daha sonra yeni bir açtıkama yapmak gereksinimini duyacak, "DGM'ler ile işverenler arasında hiçbir ilişki bulunmadığını" söyleyecekti...

İbrahimioğlu'na göre, "işverenler henüz gerektiği biçimde örgütlenmemişler" di...

İşverenlerin "örgütlenme zorunluluğunu" anlatırken, sözleri yanlış anlaşılmaştı.

Aslında Türkiye'de artık hiç kimse konuyu tartışmıyordu bile. DGM'ler, sermaye sınıfının işçi sınıfına yönelttiği silahtan başka hiç bir şey değildi...

dayanak noktalarını ele vernessi bakımından AP - MSP sürüşmesi ilginç sahneler gösteriyordu ve doğrusu sadetandaş gözünde MC olayı biraz daha yerin dibine giriyordu.

Yerin dibini ilgilendiren olay sadece buralarda kalmıyordu. Koalisyonun iki büyük ortağı temel atma yarışını kıyasıya sürdürüyorlar, kazma kürek, harç üçlüsüne eklenen kürsü, kordelâ ve "millet büyüğü" malzemesiyle ortaya "kalkınma hamlesi" çıkıyordu!

Türkiye'de 20 yıl önceleri denemmiş "nuzlu ufuklar" oyununun kötü bir benzeri oynanıyordu. "Kalkınma hamlesi"nin ifade ettiği anlamı, hâlâ kitlelerin önünde külahtan horoz çıkartmağa benzetilen cepheci takım aradığını bulamama, "temel atma" hikayeleri, köyden kente her evde tombala kadar eğlenceli bir oyun haline gelmişti...

Bu arada CHP Erzincan senatörü Niyazi Ünsal, Erbakan'ın geçtiğimiz Ağustos ayında Erzincan'da attığı "ta-

da Cumhurbaşkanı atсын" demişti ama MSP oltaya gelmemişti. Erbakan tek atacaktı!...

Ancak TRT'nin, Sivas'ta Erbakan'a hazırladığı sürprizi, Cephenin daha çok mezar işleriyle görevli dördüncü adamı tamamladı. Hem de TRT ile öylesine usturuplu bir kumpas kurulmuştu ki, Avustralya'dan gelip o gecelik televizyon haber yayını izleyen biri, filmi çekiliş özelliklerine bakarak, film başında görünen şahsın ikinciyi takdim etmek için konuştuğunu sanırdı. Koalisyonun dördüncü ortağı, TRT'ye attığı kancanın meyvalarını topluyordu!...

REST MI, BLÖF MÜ ?

Bu olay MSP'nin tepesini attırmağa yetip de artmıştı.

Davetli diye törene çağırıldıkları şahsı TRT, sanki temeli atan adammış gibi göstermişti!...

Genel başkan yardımcısı Fehmi Culumioğlu diğer bağın yanıkları tercüman oluyordu:

TRT'nin MSP'ye kasıtlı davranıldığı artık anlaşılıyor!...

Aslında daha önce, Sivas temeli dolayısıyla Erbakan TRT'ye "sınava hakkı" tanımıştı. TRT, "Hoca"nın temel törenini ya iyi verecekti, ya da ortaklık bitecekti!...

Doğrusu bu ya, AP'lilerin usturuplu bir taktikle MSP'nin blöf yaptığını açığa çıkartıverdi!...

Sivas temelinin atıldığı günkü Televizyon haber yayınında, baştan, Demirel'in Aydın gezisi uzun uzun seyrettilmiş, daha sonra spiker, Sivas töreni ile ilgili filmi zamanında yetiştirilemediğini, bu nedenle ilgili filmi programın sonunda sunulacağını söylemişti.

Oysa televizyonun teknik ilgilileri, çevrilen dolabın yakın tanıklarıydılar ve ne olur ne olmaz, ağızlarını açmamışlardı!...

Böylece MSP'nin TRT konusundaki öfkesinin, koalisyonu bozmağa uzanacak nitelikte olup olmadığını anlaşılmaştı. MSP, koalisyonu bozmadı değil, yeni tavizler istiyordu. Bu gibi haller, ortaklık arasında az rastlanırlar değildi. MSP'nin mızmaızlanması adettendi!...

KAZANIN İÇİ...

Uzun süreden beri bu ambalaj içerisinde taşınıp bu günlere getirilebilen koalisyon ortaklığının içinde kanatları

birbirlerinin kuyusunu kazdıkları da bir gerçektir.

Önceleri tarafların birbirlerine bakış açılan ve geçen hafta yeni konular kazanan ilişkiler sisteminin son durumu nedir?

Bu, düne oranla daha değişik yanlar taşıyan bir olgudur.

Başlarda Demirel, koalisyonun, sağda dağılımı AP oylarını koştukları merkezde toplama konusunda etkili olacağını hesaplamış ve bu hesap bir oranda doğru çıkmıştı.

Demirel, DP, CDP ve MSP oylarını eritemeyi kurnuş, MHP'nin sermaye elindeki figüran rolüne itiraz etmemişti.

Sahte solgarlar atma yönünden olduğu kadar sokak kapışı hizmetlerinin görüldümleri bakımından da MHP'ye bujuvazinin derin ihtiyaç duyduğunu açtı.

Bu bakımdan Demirel'in, biraz gereğinden fazla müteahhit mantığını da bulaştırarak vardığı aritmetiksel hesap, sağdaki partilerin oy yüzdelilerini alta yazıp toplamaktan ibaretti.

Toplamının sonucu, Demirel'e iktidar kapısını açacak oranda parlak görünüyordu.

Demirel sonucu alırmaz da seçim sokağına sapmak, kısa yünden işi bitirmeyi istiyordu.

Federal Almanya Millî Savunma Bakanı Genscher Türkiye'ye geldiğinde Kıbrıs konusunda Türkiye'nin biraz daha hareketli olması gerektiğini Demirel'e söylemiş ve şu cevabı almıştı:

"1976 Ekimi ya da 1977 Haziranında bu işi bitiriyorum. Ondan sonra Kıbrıs işini hallederiz."

UMULAN VE BULUNAN

Demirel'in "bu iş" diye söz ettiği olay, kazanacağı seçimdi. Cephenin büyük başı, mümkün merbeste ekonomik dar boğazların ikinci plana atıldığı ortamlarda, soven duygulanı kamçılayarak, anti-komünizm ticareti yaparak ve temel atma illizyonlarıyla seçim vurgunu arıyordu.

Demirel bugün aynı şeyleri düşünüyor mu? Bu soruya en azından "dünkü parlaklıkta değil" cevabını vermek mümkündür ve AP kurnaylarını kara düşündüren olay da budur. CDP oylan tamama yakın CHP'ye kapılmış, DP oylanından hiç umulmadık fireler gene CHP'ye verilmişti.

ATTIĞI "TEMEL"LER BAĞAJDA TAŞINIYOR

SURÇEN OYUN

Konu işverenler cephesinde biraz daha böylesine muncıklanırken, aynı gün, Millet Meclisinde çoğunluk sağlanamıyor ve MSP'li başkan Rasim Hancıoğlu, birleşimi 1 Kasım'a erteliyordu.

Cephe ve onun büyükbaşları için önemli ve tehlikeli bir oyuncak kayboluyordu. Türkiye'yi DGM gibi bir konu ile derinden uğraştırmak ve bu ikilimde, sosyo-ekonomik darboğazları gözlerden kaçırarak, DGM şemsiyesi altında faşizan baskı ve girişimleri sürdürmek yabana atılacak taktikler değildi!...

Ancak, Millet Meclisi'nin geçtiğimiz Salı günü birleşiminde MSP'li Rasim Hancıoğlu'nun meclis'i 1 Kasım'a ertelenmesi özellikle AP üzerinde soğuk düş etkisi yarattı.

Hancıoğlu salt içtüzüğü hükümlerini mi uyguluyordu, yoksa MSP yönünden AP'yi hedefleyen yeni bir hareketin işaretlerini mi veriyordu?

Aslında olay, birbirine geçmiş yanlarıyla her iki hususa da kapsıyordu. Koalisyonun iki büyük ortağı arasındaki sürüşmelerin gözle görülür bir hale geldiği günlerle oylar arasında raslantısal birlik, ilginç yorumlara neden olmaktadır.

TEMEL ATMA VE ÖTESİ

Nereden bakılırsa bakılsın, MC oraklığının dokusunu, karşılıklı ilişkilerin

kım tezgahları ağır sanayi tesislerinin" temelinin otomobilinin bağajında Ankara'ya getirince olay biraz daha renklenmişti.

Cepheci birbiriyle yarışa tutuşmuşlardı. Demirel, İzmir Aiağa petrol kimya kompleksinin ikinci kısmını inşaatının temelinin atıyor ve fakat daha sonra aynı yatırımı konusunda 281 milyon liralık harcama yapıldığı anlaşılıyordu.

Bir tesis üzerinde 281 milyon lira harandıktan sonra temel atma mucizesi Türkiye'de gösteriliyordu!...

TENCERE DİBİN KARA

Erbakan ıssız kırlara dört demir çubuk iki avuç beton harç dökerken, diğeri daha kumaz davranıyor, işletmeye açılmış tesislerin temelinin atıyor!...

Ve bunların hepsi de, Türkiye'de oy avlama yarışında etkin yöntemler sayılıyor!...

Ama işin komedi tarafını cepheci takımın görececek ne hali ne de çaresi vardı.

Demirel'e bakılırsa, Erbakan'ın attığı temeller sahteydi ve gazetelerde yer alan bu haberler kendisini fazlasıyla sevdiriyordu. Oysa kendi hali de tabuloda pek iç açıcı değildi!...

İki büyük ortak arasında Sivas'taki 4. Demir Çelik tesisleri temelinin atma konusunda hatun sayılır bir patırku kopmuş, Demirel "Ne sen ne ben, gel bunu

GENSCHER'E NELER SOYLEDİ!

MSP oylarında AP yönüne doğru bir hareket gözlenmemiş, aksine, 1973 seçimlerinde CHP den alınan oyları MSP, CHP'ye iade etmişti...

Yaklaşık değerdeki bu veriler, partiler genel merkezlerinde inceden inceye gözden geçiriliyordu.

MSP'nin taş çatlasa yüzde 7-8'den aşağı düşürülemediği AP çevrelerinde endişeyi yoğaltmıştı.

Geriyeye ne kalıyordu?

YARI AŞIKAR - YARI SIR !

Hem AP yönünden hem MSP yönünden birbirlerine söylenilmeyen yarı aşıkâr sır bu noktada düşünülmekte-dir.

Siyasal kulislerin en gizli köşelerinde bu konuda AP'ilerin birbirlerinin kulağına dığilerik söyledikleri bir çift söz vardır:

"... Tek çare MSP'nin kapatılması... Ama nasıl?..."

Bugüne kadar bu gibi konularda devlet - millet aşkına ortaya karpuz gibi çıkan CHP, AP tapusuna gidecek böyle bir oyuna kurban olmamak kararlıdır. Aksine CHP, böyle bir konu açıldığında orali bile olmaktadır.

Geriyeye Feyzioglu'nun "Atatürkçü" çabaları kalmaktadır.

Türk-İş'in başındaki Halil Tunç ile Turhan Feyzioglu'nun uğraşlarını bu açıdan daha iyideğerlendirmek mümkündür. Feyzioglu faktörünü AP lehinde

Ancak MSP'nin bu konuda hareket kolaylıklarına sanıldığı kadar rahat sahip olmadığı da bir gerçektir.

Biryandan sermaye cephesinin ivedi sorunları bir yandan da kendi iç yapısı ve onun taşıdığı problemler yönünden MSP'nin "Ben ortaklıktan ayrıyorum" demesi pek kolay değildir.

Ancak parti içinde kil payı çoğunluğu elinde tutan taraf, MSP'nin MC içerisinde mümkün olduğu oranda taviz göstermesi ve bu konuda hiç bir sınır tanınamasından yanadır. Ne zaman ki, AP bunaltıp "yeter" derse...

O zaman devreye sokulacak başka taktikler vardır...

Bu hesabı umulan ölçüde başarıya ulaştırmayan husus, iktidardan uzaklaşmış bir Demirel'in, içine yuvarlanacağı hava boşluğunun bilinciyse, AP'nin, kendi yetimleriyle "kannlarını geniş" tutma konusundaki becerileridir.

Koalisyonu hiçbir zaman AP'ye bozduramayacak olan MSP'nin elini ayğını bağı tutan katılık da budur...

Öte yandan, MSP grubu içerisinde en fazla 21, en az 16 olduğu söylenen AP-MHP kırmızı unsurtan varlığı da göz önüne alınması gereken önemli faktördür.

Bir MSP milletvekilinin dediği gibi "Bu adamlarla aynı soralara oturuyorum ama bunlar MSP'li değil" cinsinden unsurtan mevcudiyeti, MSP'yi ava giderken avlayacak engeller olarak görmektedir...

ESKİ PAŞACILARI MEMNUN EDİYOR

Yüksel Çekemoğlu adındaki İl Başkan ve çevresini yemek için Merkez yönetiminin uyguladığı yöntemler, kendi içinde demokrasiyi katleden bu partinin genel ölçekte ciddi ve tutarlı bir demokrasi mücadelesi veremeyeceğinin kesin kanıtını oluşturmaktadır.

KAYSERİ'DEKİ OYUN

Geçen kurultayda, bugünkü merkez yönetiminin adayı Aylekin Kotil'i yenerrek Divan başkanı olan Yüksel Çekemoğlu'nu Kayseri'de alt etmek için girişilen bütün oyunlar sonuç vermedi.

İlk önce Merkez İlçe, sonra da Pınarbaşı İlçe yönetim kurulları feshedilmesine ve yerlerine genel merkezci unsurların doldurulmasına rağmen Kayseri il kongresi sonucu Genel Merkez'in yüzü, nü eksiltti.

Tüzik hükümleri ayaklar altı edilecek Merkez İlçe ve Pınarbaşı İlçe yönetim kurulları genel merkezce feshedilmişti. Buna karşılık Çekemoğlu, tüzik kendisine verdiği yetkiyi kullanarak o da, genel merkezce tepeden inme oluşturulan bu ilçeleri feshetmişti. Ama sonuçta bu ilçelerin katılmadığı bir kongreye yapılmış ve zafer gene Çekemoğlu'nun olmuştu.

Kaysere il kongresine, genel başkan Ecevit'in kutlama telgrafını götüren Merkez Yönetim Kurulu üyeleri Kemal Önder, Kasım Parlar ve Erol Tunçer, Ecevit'in telgrafını hiç açmamışlar, sadece kongreyi geçersiz saymak için ne yapılması lazımsa onu yapmakla yetinmişlerdi.

Oysa Yüksel Çekemoğlu iki ay kadar önce, kendi başı üzerine çevrilen oyunların Ecevit'e nakletmiş ve kendisinden "Sen haklı olduğun yolda devam" emri almıştı...

Ama aynı Yüksel Çekemoğlu, şimdi kesin ihraç talebiyle Haysiyet divanına sevk edilmişti...

CHP içerisinde bu gelişmeler "PGM çağışıyor" şeklinde yorumlanmaktadır. "PGM"nin anlamı, DGM'den müthem "Parti Güvenlik Mahkemesi" dir!..

NE İLKİ NE DE SONUCUSU

CHP içerisinde Kayseri olayı, benzer olayların bir tanesidir. Diyarbakır örgütünün Hasan Değer'e emanet edildiğini söylemek, bu konudaki gelişmeleri anlatmaya yetip de artacaktır.

Ancak CHP'nin bir de Zonguldak Devrek İlçe Başkanı vardır. 1972'deki İnönü - Ecevit savaşında "Ecevit'e hayır" diyen o zamanın Ecevit karşıtı zat, şimdi kendisine "hayrola" diyenlere "Ben değişmedim. Değişen Ecevit'tir. Solcuysu şimdi bizim yanımızda geldi" cevabını vermektedir. Doğrusu yargısının istonue konacak bir söz yoktur.

Türk-İş'te, Teksif genel kurul sonuçları kesin biçimde AP listesini yönetime getirirken, işçi kıyımı konusunda CHP kilimi kıpırdatmazken CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in "DİSK ve Türk-İş tabanlarının yüzde 80'i CHP'lidir" demesi bir hayli ilginçtir. Ama CHP yönünden "ne hakla ve hangi yüzle" sorusuna verilecek bir cevap olmalıdır.

FEYZİOĞLU'YA NELERDE ORTAK!

varsaymak mümkündür ama için bir de Feyziogluca tarafı vardır. Hiç umulmadık bir anda "laik cumhuriyet ilkelere" adına ibayyeyi kazanacak bir Feyzioglu'nun Demirel ihalesine de pekâla girmeyebileceğini kim inkâr edebilir?

İşin kılıcıklı tarafı da budur. "Soy-sop" olaylarıyla malul bir adamın uçurum kenarlarında dolaşması elbette risklerle dolu hesapları beraberinde getirmektedir.

MSP PENCERESİNDEN

Bu AP vadilerinden MSP olayına bakış açıları vermektedir.

Ya MSP penceresinden AP görünümü nedir?

İktidar dayanaklarından yoksun bir Demirel'in sudan çıkmış balığa döneceğini herkes kadar MSP de bilmektedir.

İktidarın sağladığı olanakları yitirmiş bir Demirel için yargı yollarının genişliği ve bu olayın Demirel'i hiçliğe sürükleyeceği bilinmektedir.

MC'nin kurulması ve korunması pa hasına, partilerden adam sökmeye ameliyesinin fatura hanesinin şişkinliği sebepsiz değildir.

Bu husus elbette MSP tarafından da bilinmektedir. Ayrıca MSP kurmayları, genel oy yapısında MSP lehine en büyük darbenin AP oylarına vurulacağını bilmektedirler.

DİĞERLERİNE GELİNCE

Ortakların CGP yönünde, seçime ilişkin yoğun bir karamsarlığın yaşanmasıyla "Atatürkçü" duyguların yeniden alevlenmesi gibi bir ters orantılı durum gözlenmektedir. Başkent kulisesinin köşeleri, ortaklığın asıl CGP yönünden hasar göreceğine ilişkin söylentilerle doludur.

Koalisyonun en küçük besleme ortağı ise ortaklığın geleceği üzerine kulağını tektite tutmaktadır. Tekne su aldığı denize ilk atlayan olmak istemektedir.

Kıscacı, MC sahnesi her zamankinden daha fazla oynanmış sergilediği, açıkça seyredilebildiği sahne görünümündedir.

BİR DE CHP VARDIR

Diğer bir sahne CHP ile doludur. Sinop, Bitlis, Kadınhanı ve Kırklareli Belediye Başkanlığı seçim sonuçlarının sarhoşluğunu yaşayan CHP'de, bu sonuçlar, en çok genel merkez yönetiminin dar hesaplarına yaramış görünmektedir.

Parti içinde giderek ciddi bir antidemokratik karargah görünümü alan Merkez yönetiminin en son serüveni Kayseri il kongresi ile ilgilidir.

CHP DE TABANINI SERBEST BIRAKTI!

Türkiye'de, yaşanan günlük olaylar, tartışılan bir konuya somut açıklıklar getiriyor. Türkiye'de, CHP'nin yeri, ikili tavır da en çok tartışılan konular arasında. Bu konuya da en büyük açıklığı, yaşanan olaylar, geçirilen deneyler getiriyor.

DGM yasasına karşı ülke çapında başlayan direniş, Gaziantep'te İrmak Deterjan işyerinde DİSK'e bağlı Türkiye Petrol ve Kimya İşçileri Sendikası üyeleri de katıldılar. İşveren "DGM'ye karşı çıktıkları" gerekçesi ile 10 işçinin işine son verdi. İşçileri çıkarmayı daha önceden kafasına koyan işveren, direniş bahane esi ile bu işlemleri tazminatız yapmayı planlıyor.

İşçiler, açık grevine başlıyorlar. Direniş sürüyor. Buraya kadar olanlar, olağan. İşin ilginç yanı, işverenin kimliğinde ortaya çıkıyor. İrmak deterjanın işçi düşmanı, "DGM'ye karşı çıktın z" diye işçi atan işvereni, Nuri Uğurlu, aynı zamanda CHP Gaziantep İl Yönetim Kurulu üyesi. Şehrin ileri gelen CHP'lilerinden.

Obyla ilgili bir açıklamaya yapan Sendika bölge temsilcisi Ali Demir, şunları söylüyor: "Üyelerimizin haklarını sonuna kadar savunacağız. Solculuk ve ileriliklik maskesi altında işçi düşmanlığı yapanların gerçek yüzlerini de açığa çıkaracağız".

Anlaşılan, DİSK'in kararına paralel olarak CHP'de işçi eylemleri kapsamında alınacak tavır konusunda, parti tabanını serbest bırakmış. CHP'nin tabanındaki işverenler, buna uygun olarak, rahatça işçi kıyımı yoluna başvurabileceklerini hesaplıyorlar. Sosyal demokrasinin evrensel niteliği, Türkiye'de kendini böyle gösteriyor.

DİSK'İ DİSK YAPAN İLKELERİDİR

Sosyal-İş, 1966 yılında Sosyal Sigortalar Kurumunda çalışanlar tarafından kurulmuş bir işyeri sendikası iken, 12 Mart döneminde çıkışta işkolu düzeyinde örgütlenmesini hızlandırmıştı. Bu dönemde, bir üst kuruluşa üye olmayan sendikalarla birlikte dayanışma içinde ekonomik-demokratik mücadeleyi yürütmüştür.

Yürütülen bir diğer çalışma da, bir üst kuruluşa üye olmayan sendikaların DİSK çatısı altında birleşmesidir. Sosyal İş, bu çalışmaların öncülüğünü yapmış ve DİSK'e katılan ilk sendika olmuştur. Sosyal-İş genel başkanı Özcan Kesgeç, bu dönemde DİSK genel başkan vekilliğini yürütmüştür. Sosyal-İş Ankara'da DİSK bürosu olarak görev üstlenmiştir. Bundan sonra planlandığı gibi, bir üst kuruluşa üye olmayan diğer sendikaların DİSK'e katılması gerçekleşmiştir.

TEK-BANK-İŞ DİSK'E KATILYOR

Tek-Bank-İş İller Bankasında örgütlü bir sendika. Sosyal-İş ile aynı işkolunda kurulu. Sosyal-İş genel başkanı Özcan Kesgeç, Sosyal Sigortalar Kurumu müdürler kuruluna kuruma çalışanların oylarıyla seçilmiş, bir kaç ay sonra da Tek-Bank-İş genel başkanı Fikri Kaya İller Bankası müdürler kuruluna bankada çalışan işçilerin ve memurların oylarıyla seçilmiştir.

Tek-Bank-İş'in de DİSK'e katılmasıyla, iki DİSK üyesi sendikaların genel başkanları iki kuruluşun müdürler kurulunda DİSK temsilcisi olarak görev yapmaya başlamışlardır. Bu, önemli bir olaydır. Zira, işçilerle ilgili gerek yasalarla kurulu kademelerde gerekse idari kademelerde DİSK tanınmamaktadır. Aşgari ücret komisyonunda, yüksek hakem kurulunda Türk-İş temsilcileri bulunmaktadırlar. Sosyal Sigortalar Kurumu ve İller Bankası yönetiminde DİSK'e üye sendikaların temsilcilerinin bulunması bu kuruluşları ve sermaye iktidarlarını rahatsız etmektedir.

DİSK İLKELERİ VE UYGULAMA

Aynı işkolunda iki sendika DİSK üyesi olunca, DİSK ilkelere göre birleştirilmeleri gerekmektedir. Birleşme işleminde DİSK'in beşinci genel kurulundan sonra başlamıştır. İki sendikaların birleşmelerinde hiç bir sorun yoktur. İki sendikadan bir araya gelerek kararlaş-tırılan kuralları, DİSK'in oluşturduğu komisyon kararı olarak Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş'e iletilmiştir. Buna göre, Tek-Bank-İş genel kurul yaparken kendisini fesececek ve Sosyal-İş'e katılma karar alacaktır. Sosyal-İş'de genel kurul yaparken Tek-Bank-İş'in iki yöneticisini genel başkan yardımcısı olarak genel yürütme kuruluna seçecektir. Tarih temmuz 1975 dir. Birleşme işi kasım 1975 sonuna kadar gerçekleşecektir.

Ancak Tek-Bank-İş'in bir endüstriydi. Bu endüstri, İller Bankası ve İktidarı yukarıda belirttiğimiz rahatsızlığın da kaynağıdır. "Rahatsızlık" önlemler planlamaktadır. İleri sendikaya karşı. Bunları uygulamaya konması halinde Tek-Bank-İş'in varlığı tehlikeye girecektir. Bu nedenle, birleşme genel kurulu tarihi üzerinde esnek olun-

SOSYAL-İŞ VE TEK-BANK-İŞ'İN DİSK DIŞINDA KALDIĞININ YAYILMASI İLE, TEZ-BÜRO-İŞ SENDİKASINA GÖZ KIRPILIYORDU. BU GÖZ KIRPMA AYNI ZAMANDA "SOSYAL DEMOKRAT" DİĞER TÜRK-İŞ SENDİKALARI İÇİN DE GEÇERLİ İDİ. DİSK İÇİNDE TEMİZLİK BAŞLAMIŞTI, "SOSYAL DEMOKRAT SENDİKALAR, TÜRK-İŞ'TEN KOPUP DİSK'E GELMELİYDİ ARTIK.

ması DİSK'den istenmiştir. Sosyal-İş'de bu endüstriye katılarak, görüşünü DİSK'e iletilmiştir.

TEKNİK-İŞ DİSK'E KATILYOR

Teknik-İş'de aynı iş kolunda kurulu üçüncü sendika. Ekim 1975 ayında genel kurul yaparak DİSK'e katılma çalışmalarına başlamıştır.

Aynı günlerde ise bağımsız Genel-İş, yeni bir konfederasyon kurulması için çağrı yapmıştır. Bu çağrıya bağımsız Çağdaş Metal-İş'den olumlu yanıt gelmiştir. Bağımsız bir diğer sendika da Mahmut Gündüzbey'in genel başkanı bulunduğu TİS'dir. Bu grup Teknik-İş'in DİSK'e katılmasını önleme çalışmalarını birlikte yürütmektedirler. CHP gençlik kolları başkanı Sabri Ergül'de bu çalışmaların içindedir. Bu grubun genel kurul divan başkanlığına adayları Mahmut Gündüzbey'dir. Ama yeni konfederasyoncular başarılı olamazlar ve Teknik-İş DİSK'e katılma kararını alır. Şimdi, aynı işkolunda üç sendika DİSK üyesidir ve üçlü birleşme söz konusudur.

BİRLEŞME ÇALIŞMALARI

Teknik-İş'in DİSK'e katılmasının hemen ertesinde Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş yürütme kurulları Teknik-İş yürütme kurulu ile birlikte toplandı. Ve üçlü birleşmeyi görüşmeye başladılar. Teknik-İş, DİSK'e katılma kararının bile o birliği ile çıkmadığından, üçlü birleşme için genel kurul gerektiğinden, üyelerini hazırlamak için 6 ay gibi uzunca bir zaman ihtiyacı olduğunu belirtti.

Bu durum, Sosyal-İş tarafından DİSK'e iletilti ve üçlü birleşme için zamanın buna göre belirlenmesinin yararlı olacağı görüşü iletilti.

Sosyal-İş, 1976 yılının başında, burjuvazinin saldırılarının yoğunlaşması üzerine birleşme hazırlıklarını ilerletti. Ocak ayında Tek-Bank-İş ve Teknik-İş ile görüşmelere başladı. Tek-Bank-İş çağrısına uydu. Teknik-İş ise "DİSK'in görüşü belli değil" diyerek toplantıya katılmadı.

1. Mart 1976 tarihinde ise Teknik-İş, Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş'e çağrı yaptı. Üç sendikaların yürütme kurulları bir araya geldiler. Birleşmenin zorunluluğu konusunda birleştiler ve en geç Mayıs ayı sonuna kadar birleşmenin gerçekleştirilmesi gerektiğine karar vererek durumu tutanakla saptadılar. Tutanakta 16 Mart 1976 günü yeniden bir araya gelme kararı da kayıtlıdır. Durum DİSK'e yazılı iletilti.

Bu yazı üzerine DİSK, Teknik-İş'e bir yazı yollayarak, önce Sosyal-İş ile Tek-Bank-İş'in birleşeceğini, sonra Teknik-İş ile Sosyal-İş'in birleşeceğini talimat olarak iletti. Bu talimat üzerine Teknik-İş önceden yazılı olarak tezbit edilen 16 Mart 1976 tarihli toplantıya katılmayacağını yazılı olarak iki sendi-

kaya da bildirdi.

BURJUVAZİNİN PLANI UYGULAMAYA KONULUYOR

1975 yılının sonunda Sosyal-İş'e ve Tek-Bank-İş'e karşı saldırılar yürütüldü. Sosyal Sigortalar Kurumunda çalışan Sosyal-İş üyesi 7 bin işçi memur yapılırken, enerji işkolunda kurulan bir sendika İller Bankasında yetki alma çalışmalarını sürdürdü. Yetki almaması demek Tek-Bank-İş'in hiç üyesi kalmaması demektir.

1976 yılının ilk aylarına girildiğinde Sosyal-İş S.S.K.daki 7 bin üyesi için yoğun çalışmalar yürütürken, Tek-Bank-İş var olma savaşı veriyordu.

Sosyal-İş, işkolunda yaptığı geniş örgütlenmenin getirdiği güçlüğü önlemeye çalıştı. Osmanlı Bankasında çalışan 1599 işçiyi örgütlemişti ve toplu sözleşme görüşmeleri bitmek üzereydi. Yani SSK dışında 4 bine yakın üyesi vardı. Ama Tek-Bank-İş, sadece İller Bankasında örgütlü bulunduğu var olma kavga-sı vermek durumundaydı.

DİSK BASKANLAR KURULU TOPLANTISI

31 mart 1976 günü yapılacak DİSK Başkanlar kurulu toplantısına katılması için Özcan Kesgeç'e çağrı gelmişti. 29 mart 1976 günü ise, acele bir telgraf ile bu çağrının iptal edildiği bildirildi. Yine 29 mart 1976 günü, bir Teknik-İş yetkilisi Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş'in DİSK üyeliğinden düştüğünü yaymaya başladı ve TRT'nin 13 haberlerinde DİSK genel başkanlığından verilen aynı haber yayınlandı. Aynı günlerde Sosyal-İş Osmanlı Bankasındaki sözleşmeyi bitirmek üzereydi ve Tek-Bank-İş fiilen yoktu, var olma kavgasını sürdürüyordu.

Çağrının iptal edilmiş olmasına rağmen Özcan Kesgeç DİSK başkanlar kurulu toplantısına gitti. Fakat toplantıya katılmadı. Bütün belgeleri beraberinde götürmüştü. DİSK üyesi sendikaların tüm başkanlarına belgeleri dağıttı. DİSK'in yayınladığı gibi, Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş anıtuğünün 14 üncü maddesi uyarınca otomatikman DİSK üyeliğinden düşmezdi. Türkler "hiç bir organ kararına gerek yok, otomatikman düştünüz" diyorlardı. Buna karşılık Özcan Kesgeç "anıtuzüğün maddesi ayağa kalkıp konuştu mu? Organ kararından ziyetlenen düşmez" diyorlardı. Türkler, sorunun hukuki sorun olduğunu ve DİSK hukuk bürosuna konunun incelenmesini istediğini belirttiler. Ve belgeler DİSK hukuk bürosuna iletilti.

TÜRK-İŞ'E KIRPILAN GÖZ

Bu zaman içerisinde Genel-İş DİSK'e katılmış, Çağdaş-Metal-İş, Maden-İş'e katılmış TİS de DİSK'e katılma çalışmalarını hızlandırmıştı. Aynı zamanda

Türk-İş içerisindeki sosyal demokratlar da yaklaşan Türk-İş genel kurulu için yoğun çalışma içine girmişlerdi. Sosyal demokrat Türk-İş sendikalarından birisi de ilerlilik üzerine bol laf eden Tez-Büro-İş sendikasıydı. Türk-İş'i "amacımsızca eleştiren" bu sendika, Sosyal-İş'in kurulu bulunduğu işkolunda kurulmuştu. Sosyal-İş ve Tek-Bank-İş'in DİSK dışında kaldığının yayılmasıyla bu sendikaya göz kırpılıyordu. Bu göz kırpması aynı zamanda sosyal demokrat diğer Türk-İş sendikaları için de geçerliydi. DİSK içinde temizlik (!) başlamıştı. Sosyal demokrat sendikalar Türk-İş'ten kopup DİSK'e gelmeliydi artık. Genel-İş genel başkanı Ertan Andaç şöyle diyor: Sandıklal demokrasiye inanmamış, parmakla sayılacak kadar az olanlar var DİSK'de. Onlar bünyeden çıkartılıyorlar. "Ertan Andaç, DİSK'in göz kırpmasını açıklığa kavuşturuyor ve Türk-İş'e bağlı sosyal demokratları açıkça DİSK'e davet ediyordu.

DİSK HUKUK BÜROSUNUN RAPORU

DİSK hukuk bürosu başkanı avukat Mürşit Kaya Canpolat. İstanbul barosu ikinci başkanı olan Canpolat, belgeler üzerinde yaptığı inceleme sonunda hazırladığı raporu DİSK yürütme kuruluna vermiştir. Öğrenildiğine göre özellikle sonuç iki noktada toplanıyor:

1. Eldeki belgelere göre Sosyal-İş, DİSK anıtuğününün 14. maddesi uyarınca DİSK üyeliğinden düşmemiştir.
2. Sosyal-İş gibi bir sendikayı usul maddelerine dayanmaya çalışarak DİSK üyeliğinden düşmüş saymak büyük yanlıştır. DİSK hukuk bürosunun hazırladığı raporun tamamını ve ne zaman DİSK yürütme kuruluna verildiğini bilmeyiyor. Bugüne kadar sonuç Sosyal-İş'e iletilmediği ise biliniyor.

DİSK ÜYELİĞİ NEDİR?

DİSK'İ DİSK yapan ilkelere. Bu ilkerer, işçi sınıfının bilmeden kaynanlanmaktadır. DİSK üyeliği de, sınıf sendikacılığın ilkelere binenmesinden ve hayata geçirilmesi için çalışmadır, işçi sınıfının ekonomik-demokratik mücadelesini ilkelere ışığında tavizsiz sürdürmektedir. Yoksa DİSK üyeliği şekil değildir.

Bugün işbaşında bulunan DİSK yöneticileri için şekil üzerinde duruyorlar? Bu sorunun karşılığı açık-seçik ortada.

Sosyal-İş'in bugüne kadar kullanmadığı bir hak var. Bu hak, DİSK anıtuğününün geliyor: Yargı organlarına başvurma hakkı.

Sosyal-İş'in bugüne kadar yargı organlarına başvurmadığı, sosyalist sorumluluk anlayışından kaynaklanıyor. Aynı sorumluluğu DİSK yöneticileri duymuyorlar. Bu sorumluluk ile DİSK'in olağanüstü genel kuruluna Sosyal-İş'i çağırmadılar.

Sosyal-İş, DİSK anıtuğünde belirtilen vecibelerini halen yerine getiriyor. Beşinci genel kurula alınan karar gereği, Sosyal-İş üyelerinin DİSK aidatı işyerlerinde kesilmesi DİSK'e gönderiliyor. Ayrıca tüm ilkelere hayata geçirilme için çalışmasını sürdürüyor. Örgütlenme çalışmalarından toplu iş sözleşmesi bağlanmasına kadar.

DİSK'in olağanüstü genel kuruluna Sosyal-İş'in çağırılmayışı ise, demokratik hakkının kullanılmasını anlamı-na geliyor. Aidat ödenmesi dahil tüm vecibelerini yerine getiren Sosyal-İş'in DİSK olağanüstü genel kuruluna katılabilmesi için yargı organlarına başvurması, yine sorumluluğundan gereği olacaktır.

TÜM EŞİTSİZLİK KAPİTALİST ÜRÜN

İnsanoğlu içinde yaşadığı toplumun sosyal ve ekonomik düzenini belirleyen koşullara ve kurallara göre aletle üretim yapan bir canlıdır. Üretim süreci ise bölüşüm ya da paylaşım sorunlarını beraberinde taşır. Üretimin ya da gelirin toplumun sınıfları ve bireyleri arasında bölüşüm tesadüf olmayıp temelde toplumda egemen olan üretim ilişkilerine göre biçimlenir. Kuşkusuz gene bu üretim ilişkilerinin belirlediği ekonomik, sosyal ve politik üst yapı kurumlarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri de küçümsenmeyecek derecede önemlidir.

KAPİTALİZMİN SORUNLARINI, KAPİTALİZMİN İÇ DİNAMIGI AĞIRLAŞTIRIR

Hızlı büyüme hızlı birikimi gerektirir. Kapitalist üretim biçiminde hızlı birikim ise gelirin büyük kısmının, bunları yatırıma dönüştüreceği düşünülün, az sayıda kişinin (kapitalistlerin) elinde toplanmasını zorunlu kılar. Böylece dengersiz gelir bölüşümü kapitalist biçiminin kaçınılmaz bir gereği ve sonucudur.

Ülkelerarası karşılaştırmalar az gelişmiş ülkelerde gelirin sosyalist ülkelerden ve gelişmiş kapitalist ülkelerden daha eşitsiz olarak bölüşüldüğünü ortaya koyuyor. Az gelişmiş ülkeler, karma ekonomiler diye anılmakta birlikte, genel olarak temelde üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalist sistemin niteliklerini taşıyor. Yetersiz sermaye birikimi ve üretim güçlerinin yeterince gelişmiş oluşu bu ülkelerin temel sorunlarıdır. Az gelişmiş ülkelerin sosyo ekonomik yapılarında görülen çarpıklık, gelirin dengersiz bölüşümünde de kendini gösteriyor. Ekonomide az sayıda modern ve çok sayıda küçük geleneksel işletmelerin varlığı; ücretli ve maaşlı kişinin toplam nüfus içindeki payının nispeten düşük oluşu; toplumun adaletsiz dağılımı ve tarımsal gelirin ekonomi içinde hâlâ önemli bir yer taşıması bu ülkelerde gelir bölüşümünün daha da kötü olmasına yol açmaktadır. Ancak, kapitalist sistemin birikimi hızlandırmak, dolayısıyla daha hızlı büyüme için yarattığı bu eşitsiz bölüşüm bir süre sonra büyümeye engel olmaya başlar. Nitekim, bu eşitsiz gelir bölüşümü, söz konusu ülkelerde, bir yandan ekonomik ve sosyal faaliyetlerin parçaları ve dağılımı, biçimde sürmesine yol açmakta, ekonomik, sosyal ve bölgesel hareketliliği önlemek; kalınma belli bir aşamaya geldiğinde de talep yetersizliği sorunun ortaya çıkarmaktadır.

Ekonomik kalkınma, aslında işgücü verimliliğindeki artış olarak nitelendirilebilir. Bu ise işgücünün küçük üreticilik ve tarım gibi verimi düşük kesimlerden sanayi gibi verimi yüksek faaliyetlere kaymasını gerektirir. Bir başka deyişle kalkınma özünde sanayileşme demektir, yapısal bir değişime demektir.

Ekonomik rasyonel daha, az sayıda ve daha büyük üretim birimleriyle üretimi öngörür. Kapitalist üretim biçiminde ise bu durum üretim araçlarının giderek daha az sayıda elde toplanması, tekelere yol açar. Az gelişmiş ülkelerde pazarın küçüklüğü, bu ülkelerde az sayıda girişimcinin tüm pazarı kolayca ele geçirmesine olanak vermektedir. Hele buna bir de uluslararası tekelin günümüzde ulaştığı boyutlar ve gücü eklenince, tekelleşme süreci bu ülkelerde büyük etkinlik kazanmaktadır. Bu gelişmeler gelir bölüşümünü bozucu yönde etkiler.

Başlangıçta çok dengersiz gelir bölüşümünün ve düşük gelir düzeyinin ortaya çıkardığı yetersiz pazar sorunu ve giderek artan sosyal-huzursuzluklar az gelişmiş ülkelerde kalkınma ile birlikte gelir eşitsizliğini azaltıcı politikalara ağırlık verilmesine yol açmaktadır. Öte yandan kalkınma sürecinde ekonomideki heterojen yapı - modern ve geleneksel işletmeler arasındaki farklar - zayıflar, sanayileşme ile ücretlilerin toplam nüfus içindeki yapısı yükselir; devletin potansiyel etkinliği ve sosyal amaçlı harcamaları artar. Tüm bu gelişmeler ise gelir bölüşümündeki eşitsizlikleri azaltıcı yönde çalışır.

Böylece kapitalist üretim biçimi aslında kendi özünde taşıdığı eşitsiz gelir bölüşümünü kendi büyü-

mesine engel olmağa başladıktan sonra, temelde üretim ilişkilerine dokunmaksızın, bir ölçüde düzeltmeye çalışır. Kapitalist büyüme süreci içinde meydana gelen bu gelişmeler ve zorunluluklar, güçlenen işçi sınıfının artan politik etkinliği, gelişmiş kapitalist ülkelerin önceleri sömürgecilik, sonraları ise dış ticaret ve benzeri yollarla az gelişmiş ülkelere aktardıkları kaynakların da katkısıyla, gelir bölüşümünde az gelişmiş ülkelere oranla biraz daha dengeli bir yapıya ulaşmalarına olanak vermektedir. Ancak, üretim araçlarının toplumun elinde bulunduğu sosyalist ülkeler gelirin yeryüzünde eşitliğe en yakın olarak paylaşıldığı ülkelerdir.

TÜRKİYE'DE GELİR NASIL BÖLÜŞÜLÜR

Günümüz Türkiye'sinde gelirin aileler (haneler) arasında ülke düzeyinde, coğrafi bölgelerde, yerleşim yerlerinin büyüklüklerine, mesleklerle, sektörlerle, gelirin türlerine ve (bir bakıma) sosyal sınıflara göre nasıl paylaşıldığı Devlet Planlama Teşkilatının "Gelir Dağılımı 1973" isimli araştırmasında ortaya konulmuştur.

A) Bu çalışmanın bulgularına göre 1973 Türkiye'si Brezilya, Meksika, Güney Afrika, Malezya vb. gibi ülkelerle birlikte yeryüzünde gelirin eşitlikten en uzak biçimde paylaşıldığı ülkeler arasında gelmektedir. Türkiye'de yaşayan ailelerin en düşük geliri yüzde 40'ü toplam gelirin yalnızca yüzde 11.5'ini alırken, en yüksek geliri yüzde 20 aile toplam gelirin yüzde 57'sini paylaşmaktadır. Bu oranlar gelişmiş kapitalist ülkelerde, örneğin ABD'de sırasıyla yüzde 20 ve yüzde 39; Batı Almanya'da yüzde 15 ve yüzde 53; Hollanda'da yüzde 14 ve yüzde 41; Fransa'da yüzde 10 ve yüzde 54, iken; sosyalist ülkelerde örneğin Bulgaristan'da yine sırasıyla yüzde 27 ve yüzde 33; Macaristan'da yüzde 24 ve yüzde 34; Çekoslovakya'da yüzde 28 ve yüzde 31'dir.

Türkiye'de yıllık net (vergi sonrası harcanabilir) geliri 2500 TL'nin altında olan 280 bin aile yaşamaktadır. Ve bunlar Türkiye toplam gelirin yalnızca binde 3'ünü elde ederken yıllık net geliri 200.000 TL'den çok olan 45 bin aile toplam gelirin yüzde 10'unu paylaşmaktadır. Gelir grubu itibarıyla ailelerin en büyük çoğunluğu (yüzde 23'ü) yılda 15 bin ile 25 bin TL arasında net gelir sağlamaktadır. Türkiye'deki ailelerin yarısının geliri 15 bin TL'nin altındadır.

B) Türkiye'de gelir, bölgeler arasında da dengersiz dağılmıştır. Ülkemizdeki ailelerin yüzde 15'inin yaşadığı Doğu Anadolu Bölgesinde 1 milyon aile toplam gelirin ancak yüzde 10'unu paylaşırken; İstanbul'da yaşayan ve ülkedeki tüm ailelerin yaklaşık yüzde 8'ini oluşturan 588 bin aile, toplam gelirin yüzde 14'ünü almaktadır. İstanbul ve İzmir'de aile başına düşen ortalama net gelir (yaklaşık 40.000 TL) ülkemizin sanayileşmiş ve gelişmiş bölgelerinde olduğu kadar yaklaşık 2,5 kat yüksektir. Gelir eşitlikten en uzak biçimde Akdeniz Bölgesinde paylaşmaktadır. Bu bölgede bir yandan son yıllarda hızla büyüyen, genel olarak tarımsal işçisi süren ve tarımsal hammaddeye dayanan, sanayilere sahip, aynı zamanda bankacılık kesimini de elinde bulunduran az sayıda sermaye ile bölge ekonomisinde önemli bir yeri olan tarım kesiminde çok sayıda küçük tarım üreticisi, topaksız çiftçi ve tarım işçisinin varlığı gelir dengersizliğinin diğer bölgelerden büyük olmasına yol açmaktadır. Gelirlerin nisbeten en dengeli dağıldığı bölge Ege ve Marmara Bölgesidir. Çç büyük kent içinde gelir dağılımındaki eşitsizlik derecesi en düşük olanı Ankara, en

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE PAZARIN KÜÇÜKLÜĞÜ, BU ÜLKELERDE AZ SAYIDA GİRİŞİMCİNİN TÜM PAZARI KOLAYCA ELE GEÇİRMESİNE OLANAK VERMEKTEDİR. HELE BUNA BİR DE ULUSLARARASI TEKELLERİN GÜNÜMÜZDE ULAŞTIĞI BOYUTLAR VE GÜCÜ EKLENİNCE, TEKELLEŞME SÜRECİ BU ÜLKELERDE BÜYÜK ETKİNLİK KAZANMAKTADIR.

yüksek olanı ise İzmir'dir. Fakirliğin en yaygın olduğu bölge Doğu Anadolu bölgesidir. Bu bölgede yaşayan ailelerin yüzde 68'inin yıllık net geliri 15 bin TL'nin altındadır. Bu oran İstanbul ve İzmir dışında, Ege ve Marmara Bölgesi için yüzde 51, Akdeniz Bölgesi için ise yüzde 60'tur. Ankara'daki ailelerin yüzde 33'ü, İstanbul'daki ailelerini yüzde 20'si ve İzmir'deki ailelerin yüzde 40'ı, 15 bin TL'nin altında gelir elde etmektedirler.

C) Çeşitli mesleklerle gelir dağılımı incelendiğinde, çarpıcı sonuçlar çıkmaktadır. Türkiye'de büyük tüccar, sanayici ile doktor, avukat gibi serbest meslek sahiplerinin oluşturduğu kesimin 1973 yılında yıllık ortalama net geliri (184 bin TL.), işçi gelirin (11.600 TL.) yaklaşık 16 katıdır. Öte yandan çiftçilerin ortalama geliri 42 bin TL., esnaf ve sanatkarların 34 bin TL.,

memurların ise 23 bin TL. do-laylarında çıkmıştır. Çiftçilikle uğraşanların ortalama gelirin diğer pek çok meslek grubundan yüksek çıkmasına karşın gelir grupları itibarıyla, çiftçi ailelerinin en büyük çoğunluğunun (yüzde 21) yılda ancak 5000 ile 10.000 TL arasında gelir elde ettiği görülmüyor. Öte yandan işçilerin yüzde 33'ü 10.000 ile 15.000 TL esnaf ve sanatkarların yüzde 26'sı, memurların yüzde 32'si 15.000 ile 25.000 TL., arasında net gelir sağ-lan ticaret erbabının (müteahhit, komisyoncu, tüccar) yüzde 53'ü 50.000 ile 100.000 TL arasında, bü-car yüzde 67'si 100.000 TL'nin üzerinde net gelir elde etmektedir. Aşağıda çeşitli mesleklerde yıllık net geliri 15 bin TL'nin altında olan ailelerin oranları verilmiştir.

	15.000 TL'nin altında gelir elde eden ailelerin oranı (%)
Büyük Burjuvazi*	0
Ticaret Erbabi	0
Memurlar	32
Esnaf ve Sanatkarlar	44
Çiftçiler	56
İşçiler	72

* Sergilenmede kolaylık sağlanmasından, doktor, avukat vb. gibi serbest meslek sahipleri de bu kategoriye dahil edilmiştir.

Tüm işverenler (büyük burjuvazi ve ticaret erbabi) arasında geliri 15.000 TL'nin altında olan hiçbir

KİŞİLERİN NEDENİ İŞSİZLİK BİÇİMİDİR

SOSYAL KESİMLERE GÖRE AİLELERİN VE TOPLAM GELİRİN BÖLÜŞÜMÜ

	Aile Sayısı (Bin)	Aile Yüzdesi	Toplam gelir (Milyon TL)	Toplam Gelir Yüzdesi
Öcretliler	2,533	37,0	54,057	31,9
Sermaye ve Serbest meslek sahipleri	731	10,7	59,555	35,2
Küçük üreticiler	3,577	52,3	56,610	32,9
TOPLAM	6,841	100,0	169,222	100,00

aile bulunmadığı halde, işçilerin yaklaşık dörtte üçünün geliri 15.000 TL'den azdır. Mesleklerle göre gelir, eşitlikten en uzak biçimde çiftçi aileleri arasında bölünmektedir. Toprak dağılımındaki dengesizlik çiftçi aileler arasındaki eşitsiz gelir bölüşümünün temel nedenidir.

D) Toplumda bir sınıfı belirleyen temel nitelik o sınıfın üretim araçlarına sahip olup olmadığıdır. Kuruşarak gelişmiş bir kapitalist toplumu burjuvazi ve işçi sınıfı şeklinde temel iki sınıfa ayırmak mümkündür. Ancak her sınıf ta kendi içinde daha alt bölümlere ayrılabilir. Az gelişmiş ülkelerde bunlara ek olarak, toplam üretim ve toplam çalışanlar içinde önemli bir yer alan küçük üreticileri ayrıca dikkate almak gerekir. DPT araştırması hane reisinin mesleğini ve dolayısıyla haneye giren temel gelirin niteliğini dikkate alarak üç sosyal kesim belirlenmiştir: Birinci kesim; ücretlileri, tüm işçi ve memurları, teknisyenleri, "beyaz yakalılar"; ikinci kesim (burjuvazi) büyük tüccar ve sanayicilerle, serbest meslek sahipleri, ticaret erbabını, büyük çiftçileri ve rantiyeleri; küçük üreticiler ise küçük esnaf ve sanatkarlar ile küçük (ve orta) çiftçileri kapsamakta. Bu sınıflandırmada her kesim ancak yaklaşık olarak bir sosyal sınıf niteliği ta-

suran burjuvazi (ya da işverenler) toplam gelirin yüzde 35'ini almaktadır. Buna karşılık ücretlilerin ve küçük üreticilerin toplam gelirinden aldıkları pay nüfus paylarının çok altındadır. Nüfusun yaklaşık yüzde 90'ını oluşturan bu iki kesim toplam gelirin ancak yüzde 65'ini paylaşmaktadır. Ailelerin yüzde 37'sini oluşturan ücretliler toplam gelirin üçte birinden azını almaktadır. Burjuvazinin ortalama aile geliri (82 bin TL) ücretlilerin yaklaşık 4, küçük üreticilerin ise 5 katıdır. Toplam ücretlilerin yaklaşık yarısını oluşturan 1,200 bin ailenin yıllık net geliri 15,000 TL'nin altındadır. Küçük üreticilerde 15,000 TL'nin altında geliri olan ailelerin oranı daha da yüksektir, yüzde 61. Bir diğer deyişle Türkiye'de yaklaşık 2,180 bin küçük üretici aile yıldı 15,000 TL'den az net gelir elde etmektedir. Sermaye ve serbest meslek sahiplerinin ise yüzde 4'ünü oluşturan 30 bin aile 16,000 TL'den az net gelir sağlıyor görünmektedir. Bu 30 binin çok az bir kısmını büyük çiftçiler, geri kalanını ise rantiyeler (kira geliri elde edenler) oluşturmaktadır. Burjuvazi kesimi içinde yer alan büyük çiftçilerin ortalama geliri (73 bin TL) küçük üreticiler sınıfında yer alan küçük çiftçilerin ortalama gelirinden (12,000 TL) altı kat yüksektir. Ücretliler ile küçük üreticiler en çok 15 bin - 25 bin TL gelir grubunda yoğunlaşırken, burjuvazi ailelerin yüzde 60'undan fazla gelir elde ediyordu 1973 yılında. Ve yaklaşık 42 bin burjuvazi ailenin yıllık net geliri 200,000 TL'nin üstündedir.

Aynı sosyal sınıf içinde bulunan aileler arasında önemli gelir farklılıkları bulunmakta birlikte, gelirin en dengeli olarak ücretlilerin kendi içinde dağıldığı gözle karşıyor.

Türkiye'de emekçilerin en büyük çoğunluğu Batı Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır (yüzde 37'si), Yalnızca İstanbul'da ülkedeki tüm ücretlilerin yaklaşık yüzde 15'i çalışmaktadır. Örgütlenmiş sanayi işçi kesiminin ücretlilerin en büyük kesimini oluşturduğu bu bölgede ortalama ücretler diğer bölgelerden yüksektir. Ve bu bölgedeki ücretlilerin Türkiye'deki tüm ücretli gelirleri içindeki payı, nüfus paylarından yüksektir. Örgütlenmiş işçi kesimi ile tarım işçilerinin ağırlık taşıdığı diğer bölgelerdeki ücretlilerin gelir payları nüfus paylarının altındadır.

Burjuvazi sınıfının bölgesel dağılımında da en büyük ağırlığı yine Batı Anadolu Bölgesi taşımaktadır. Ülkedeki sermaye ve serbest meslek sahibi ailelerin yaklaşık yüzde 30'u bu bölgededir.

Her coğrafi bölge ve üç büyük il içinde sosyal sınıfların nüfus payları ve gelir payları ilginç sonuçlar veriyor. Bölgelerin tümünde küçük üreticilik faaliyeti çok yaygındır. Bölgelerde yaşayan ailelerin yüzde

60'a yakını küçük üretici olduğu halde bunların toplam bölge gelirinden aldığı pay yüzde 35 dolaylarındadır. Buna karşılık bütün bölgelerde, ailelerin yaklaşık onda birini oluşturan burjuvazi aileler, toplam bölge gelirinin yine yüzde 35'ini elde etmektedir. Ankara, İstanbul, ve İzmir'de yaşayan ailelerin üçte ikisi ücretle geçinen ailelerdir. Ancak bunlar üç büyük ildeki gelirlerin yarısından azını elde edebilmektedirler. Küçük üreticiler de buralarda nüfus içinde taşıdıkları ağırlıktan daha az oranda gelirden pay almaktadır.

Görüldüğü ki bütün bölgelerde burjuvazi nüfusun ancak onda birini oluştururken, toplam gelirin onda dördünü elde etmektedir. Emekçi kesim ve küçük üreticilerin gelir payları nüfus paylarının çok altındadır. Tüm sınıflar için en yüksek ortalama gelirler İstanbul'dadır. Bir yandan sanayi burjuvazisinin, öte yandan örgütlü işçi sınıfının en yoğun olarak toplandığı İstanbul'da bu sonucun çıkması olağandır.

E) DPT çalışmasında ayrıca ailelerin içinde bulunduğu sosyal sınıfa bakılmaksızın elde ettikleri ücret, kâr, faiz ve kira gelirleri ile küçük üreticilik gelirlerinin ayrı ayrı dağılımı incelenmiştir.

Ülkemizdeki ailelerin yarısından çoğu (3.733 bin aile) küçük üreticilik geliri elde etmektedir. Ancak, küçük üreticilik gelirleri toplam gelirin yüzde 31'idir. Bu rakamlar küçük üreticiliğin Türkiye'de oldukça yaygın olduğunu gösteriyor. Öte yandan, ücret geliri elde eden 2.741 bin aile mevcuttur. Fakat, ücret gelirleri toplam gelirin ancak yüzde 28'idir. Öte yandan, tüm gelirlerin yüzde 41'ini oluşturan kâr, faiz ve kira gelirleri ülkemizdeki ailelerin yaklaşık altıda biri paylaşmaktadır.

Aile başına ortalama kâr, faiz ve kira geliri ücret gelirinin üç, küçük üreticilik gelirinin dört katından fazladır. Aslında çok düşük olan kira gelirleri bile, tanımı gereği, kapsama alındığından "kâr, faiz ve kira gelirleri" ortalaması düşük çıkmıştır (yaklaşık 50 bin TL.)

Ailelerin en yoğun biçimde toplandıkları gelir grubu küçük üreticilik gelirlerinde 5.000 - 10.000 TL'lik ücret gelirlerinde 10.000 - 15.000 TL'lik kâr, faiz ve kira gelirlerinde daha yüksektir (%15 bin - 50 bin TL.)

Yıllık ortalama net kâr, faiz ve kira geliri 200 bin TL'den yüksek 41 bin kadar aile mevcut olmasına karşılık, 200.000 TL den yüksek net ücret ya da küçük üreticilik geliri kazanan hiçbir aile yoktur.

Her üç gelir türünde de en yüksek paya Batı Anadolu bölgesi sahiptir. Ücret gelirlerinin yüzde 42'si, küçük üreticilik gelirlerinin yüzde 34'ü, kâr, faiz ve kira gelirlerinin ise yüzde 37'si Batı Anadolu Bölgesinde elde edilmektedir. Yalnız İstanbul'da elde edilen "kâr, faiz, kira" gelirlerinin toplamı tüm Doğu Anadolu Bölgesinde sağlanan "kâr, faiz, kira" gelirleri toplamından yüzde 40 fazladır. Coğrafi bölgeler arasında aile başına en yüksek ortalama ücret geliri Batı Anadolu Bölgesinde, en düşük ortalama ücret geliri ise Doğu Anadolu bölgesinde görülmektedir. Diğer bölgelere oranla daha çok sanayileşmiş ve örgütlenmiş işçi kesiminin daha yoğun olarak toplandığı Batı Anadolu'da ortalama ücret gelirinin diğer bölgelerden yüksek çıkması olağan bir sonuçtur.

SONUÇ

Türkiye yer yüzünde gelirler eşitlikten en uzak biçimde dağıldığı ülkeler arasında yer almaktadır. Bu eşitsiz dağılım aileler arasında olduğu gibi coğrafi bölgeler, meslek grupları, sosyal sınıflar ve gelir türleri arasında da gözlenmektedir. Son çözümlemeye eşitsiz gelir bölüşümünün temelinde Türkiye'de hüküm süren üretim ilişkileri yatmaktadır. Kapitalizmin kendi sorunlarını çözmek için getirdiği kısmi önlemler ve politikalar, üretim ilişkilerinin özüne dokunmadığından, gelir bölüşümündeki adaletsizliği ortadan kaldırmaz. Böyle olsaydı gelişmiş kapitalist ülkeler bugün gelir dağılımında eşitliğe en yakın ülkeler olurdu. Halbuki gelirin her anlamda eşitliğe en yakın biçimde dağıldığı ülkeler, sosyalist ülkelerdir. Rakamlar bize bunu göstermektedir.

TÜRKİYE'DE YILLIK NET GELİRİ 2.500 TL'İN ALTINDA BULUNAN 280 BİN AİLE YAŞAMAKTADIR. VE BUNLAR TÜRKİYE GELİRİNİN YALNIZCA BİNDE BİRİNİ ELDE EDERKEN, YILLIK NET GELİRİ 200 BİNDEN ÇOK OLAN 45 BİN AİLE TOPLAM GELİRİN YÜZDE 10'UNU PAYLAŞMAKTA-DIR.

şınmakta. Çünkü emeğin karşılığı olarak ücret alan bir işçi ile artık değerden pay alan bir "beyaz yakalı" (örneğin bir şirketin genel müdürü) bir yüksek bürokrat, ücretler kesiminde yer alıyor. Ancak yine de bunun dışında her üç kesim de az gelişmiş ülkelerdeki temel sınıflara, (işçi sınıfı, burjuvazi ve küçük üreticiler) kabaca uydugunu kabul edelim. Bu durumda, nüfusun en küçük bölümünü (yaklaşık onda birini) oluş-

MC'NİN TEMELSİZ TEMELLERİ

MC iktidarının iki ortağı son günlerde yeniden temel atma yarışına gir-di. Bir yandan daha önce yapımına başlan-mış yatırımların temelleri atılarak bir yandan da projeksi yatırımlara giriş-tilmektedir.

Kamu kesiminin giriştiği yatırımlar, eğer özel sektörde piyasa paylaşma ni-teği taşıyorsa genellikle engellenmek-te-dir. Türkiye'de yatırımlar konusunda fazla hayalci davranılması yalnızca bu-günkü hükümete özgü bir olay değildir. Yıllardır programlanan yatırımlar ger-çekleştirilememektedir. Çünkü, ekono-mi programlara konulan yatırımların sür-dürülmesi için gerekli tasarruf sağla-namaması ve bütçelerdeki yatırım öde-nekleri maaşların ödenmesine harcan-maktadır.

RESMİ DEĞERLER NE DİYOR?

Yıllık programlarda yer alan resmi de-ğerlere göre, son üç yıldır, kamu kes-i-mi yatırımlarının ancak yüzde 80'i ger-çekleştirilebilmiştir. Son olarak 1975 yılında 31.5 milyar liralık yatırım yapı-lması programlanmış, bunun 28.2 milyar liralık bölümü gerçekleştirilebilmiştir.

Programların yatırımların zamanın-da tamamlanamaması maliyetlerini artır-makta, birbirine bağlı yatırımlar zinciri-nin halkalarını oluşturan projelerdeki bir aksaklık tüm yatırımları etkilemek-te-dir. Genellikle, makine teçhizat alımları için yeterlidiş bulunamamakta, ithal-at yapılamamaktadır. Bu durum kapita-list ekonomilerde planlamanın kamu kes-i-mi için de uygulamada "yol gösterici" nitelik taşımasındandır.

Yatırımların zamanında tamamlan-maması nedeniyle maliyetlerinin artma-sı geçimle döneminin de uzamasına yol-açmaktadır. Sözgelimi, Afşin Elbistan termik santrali diye bilinen önemli elektrik projesinin ilk hesaplamaları, 1972 - 1977 yılları arasında yapılacağı varsayımına dayandırılmış, 5 milyar 737

milyon liraya tamamlanması programlan-mıştır. Daha sonra yatırımın 1980 yılında bitebileceği hesaplandı ve bu kez maliyeti 14 milyar 900 milyon liraya çıktı. Aradan geçen süre, maliyetleri önemli ölçüde etkiledi.

Mevcut ve sürdürülmesi zorunlu ya-tırımların zamanında tamamlanamadığı bir ekonomide MC şimdi hayallerle do-lu yatırım projeleri içine dalmıştır.

Başbakan Yardımcısı Necmettin Er-bakan genellikle projesi olmayan yatırımların temelini atmaktadır. Çeşitli fabrikaların yapılması için Bakanlar Ku-rulundan kararlar çıkarılmış, ancak bu yatırımların projeleri hazırlanmamıştır. Bir yatırımın projesinin hazırlanması yaklaşık bir yıllık bir süre almaktadır. Bunun ardından yatırımın gerçekleştiril-mesi için ihale yapılması gerekmektedir. Mevcut yasalar böyle demektir. Makine teçhizat için ihale gereklidir. Bun-ların hiçbirini yapılmadan, yatırımın septa-nan ilin hangi bölgesine yapılacağı so-rusuna bilimsel yanıt bulmadan MC temel atmaktadır.

Başbakan Yardımcısı Necmettin Er-bakan, geçtiğimiz hafta Ladik 'de ci-mento fabrikasının temelini attı. Sam-sun ili içinde bir çimento fabrikasının kurulması, 11 Haziran 1976 tarihinde 7/12077 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmıştı. Bu kararnamede, proje-nin hazırlanması ve yatırımın bundan sonra yapılması hükmü de yer almaktadı-r. O tarihten bu yana hiçbir proje ha-zırlanmadı. Yatırımın Samsun ilinin ne-resine yapılacağı dahi belirlenmedi. An-cak Erbakan boş bulduğu bir araziye temel attı.

SIVAS'TAKİ HAYALLER

Dördüncü Demir-Çelik tesislerinin "temel"i resminin altına "Hayırlı Ol-sun" ibaresi yazılıp bastırılan afişlerle yeni bir demir çelik fabrikasının temeli atıldı. Ancak bu tesislerin hangi dış kre-

dilerle ve hangi teknoloji seçilerek kuru-lacağı konusunda ortada hiçbir proje yoktur.

Bu tür girişimlerin savunucusu Sa-ma-yi ve Teknoloji Bakanı Abdülkerim Doğru bulunmuştur:

"... Temel atmalar semboliktir"

MC'nin sembolik iktidarı, sembolik bir ciddiyet örneği vermektedir.

Başbakan Demirel ise Erbakan'a gö-re daha büyük projelerin temel atma ca-balığında olduğu için "sembolik" olma-yan gerçek yatırımlar yapma peşinde-dir. Nitekim, ikinci petro-kimya tesisleri ile Kırka Bor tesislerinin temelini böyle atmıştır. Her iki yatırım da daha önce

başlamıştır. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan "Önemli Projeler" raporunun 30 Nisan 1976 tarihisinde, Kırka Bor türevleri tesisleri için 30 Nisan tarihine dek 42 milyon lira harcandığı belirtilmektedir. Yine Demirel tara-fından temel atılan II Petro Kimya Tesisleri aynı rapora göre, 1972 yılında programa alınmış, 1976 yılında tamamlan-ması planlanmıştı. Ancak daha sonra bitiş tarihi 1979 yılına ertelendi. İlk he-saplara göre tamamlanması gereken 1976 yılında Başbakan Demirel, tesisle-rin bir kez daha temelini attı. Oysa 30 Nisan 1976 tarihine dek II. Petrol Kimya için 224 milyon 798 bin lira har-candı.

TEMEL YARIŞI SURUYOR...

MÜCADELE BİRLİK İÇİNDE

ILHAN ALKAN

Türkiye ekonomisi, kapitalist - emperyalist sistemin doğal sonucu olarak büyük bir bunalımın içerisinde. Buna, MC iktidarının yolsuzlukları, ha-zinenin özel girişimcilere peşkeş çekilmesi de eklenince, daha da dar boğaz-lara giniştir.

Emgen güçler, bu çıkmazdan kurtulmanın faturasını dar geliri emekçi yığınlara ödetmek, emekçi yığınların tepkisini önlemek, daha açık deyimle kendi açılarından dikensiz gül bahçesi yaratmak istemektedirler.

Emgen güçler, bunun yolunun emekçi yığınların örgütlü mücadelesini engellemekten geçtiğini çok iyi bilmektedirler. Son günlerde giriştikleri saldı-rıların amacı, ileric, yurtsever, sosyalist kadro ve örgütlere yöneliktir. MC iktidarı sınıfsal niteliğine uygun olarak işverenle birlikte işyerlerinde sosya-list, ileric işçileri tasfiye etmektedir. Bununla da yetinmeyip, diğer emekçi sınıf ve tabakaların örgütlendiği demokratik kitle örgütlerine ve ileric, yurtse-ver, sosyalist unsurlara saldırmaktadır. Cephe iktidarı şimdiye kadar sürdürü-lü yandan saldırıyı "cepheden saldırıya" çevirmiştir. Sınıf mücadelesinin be-lerli bir görünümü olan bu saldırı, bir yandan işçi sınıfımıza, bir yandan da ekonomik, demokratik mücadeleyi sürdüren ve kitlelere örgütlü mücadelesini örneğini veren örgütlerden biri olan TOB-DE-R'e yöneliktir.

Ankara Valiliğinin yüz yirmi bin üyeli TOB-DE-R'i "faaliyetten men" etmesi ve yine yüzbinlerin oyu ile seçilen ileric Ankara Belediye Başkanı Ve-dat Dalokay'ın görevinden alınması, idari bir karar değil, MC iktidarının sınıfsal baskından kopuk olmayan politik bir uygulamasıdır.

MC iktidarının, saldırılarında TOB-DE-R'e özel bir ağırlık tanınmasının nedeni; faşizme kitle tabanı yaratmak, eğitimi faşistleştirme, öğretmen ye-tiştiren kurumları faşizme militan yetiştiren ocaklar haline getirmek, örgüt-lü mücadele geleneği olan öğretmen hareketini bölmek, parçalamak, etkisiz kılmasıdır.

Emgen güçler, kendi ideolojilerinin yaygınlaştırılması ve en azından kendilerine karşı tavır almayacek kuşakların yetiştirilmesi özlümünü duymaktadı-r. Bu amaçları karşısında tavır almayan, tarafsız kalan öğretmen kitlesi-ne ihtiyaçları vardır. Burjuvazi kendi amaç ve niyetlerini sergileyen, ona karşı birliğini sağlayan örgütlü öğretmen mücadelesinin, ileric, güçlü örgütü TOB-DE-R'i yoketmek istemektedir. Kendi çıkarlarını faşizme gören emgen güç-ler ve MC iktidarı varolduğu, örgütümüzde yönelen saldırılar bu noktada kal-mayacaktır.

TOB-DE-R'i "faaliyetten men" eden Ankara Valisinin yasadışı kararını

Danıştay kaldırdı, Anayasanın ve yasaların açık hükümlerini hiçe sayan An-kara Valisi, Danıştay'ın kararını uygulamayacağını ilan etti. Bu koşullarda, örgüt olarak bize düşen görev, yasalara sahip çıkmak, demokratik haklarını kullanmaktır. Danıştay'ın verdiği karar gereği, bu hak kullanıldı da. 8.10. 1976 günü genel merkezimizin ve Ankara şubemizin kapıldıkları mühürler, bu demeklerin yöneticileri tarafından söküldü. Emniyet yetkilileri, kapılan yeniden mühürlerken, genel merkez yöneticilerini ve işçilerini, aralarında eski genel başkanların da bulunduğu, ve Ankara şubesinde oturan bir grup öğret-meni mahkemeye sevkettiler. Mahkeme, bu arkadaşlarımızın tümünü serbest bıraktı.

İşçi sınıfı içerisindeki sosyalist, ileric, mücadeleciler unsurların tasfiyesi ile TOB-DE-R'e karşı sürdürülen saldırı ve baskılara yetinilmemekte, ileric, demokrat, sosyalist mücadele içinde yerini alan, halkın devrimci mücadelesinde kendilerine düşen görevleri yerine getiren tüm yurtsever, demokrat, sosya-list kişi ve örgütlere karşı da baskı, zulmü, terörünü getirmeye çalış-maktadır. Getirmektedir. Son günlerde diğer demokratik kitle örgütlerinin yıldırılmaya çalışılması, bu kitle örgütlerinin bünyesinde bulunan eleman-ların sürülmesi, işten atılması ve öldürülmesi eylemlerinin yoğunlaşması, MC iktidarının günlük politikası haline gelmiştir.

MC iktidarı, emekçi kitlelerin yükselen mücadelesini ve devrimci muha-feletini engellemek için, DGM Yasasını çıkarmaya çalışmakta, aslında kendisinin hazırladığı oyun kurallarını daha katı, sömürüye daha katmerli sür-dürerek biçimde değiştirmeye tüm gücünü harcamıştır. Ama kitlelerin bilinç-li ve örgütlü mücadelesi sonucu, bu yasayı şimdiilik çıkaramamıştır. MC bu ba-şarısızlığı, sıkıyönetim önerileri ve çeşitli oyunlarla gidermek istemekte ve tam boy açık faşizmi tezgahlamak niyetini açığa vurmaktadır. MC iktidarı-nın istek ve onunların açığa çıkarılması, faşizmin turnasına karşı müca-dele edilmesi, tüm ileric, yurtsever, demokrat ve sosyalist güçlerin güçlü gö-revidir.

Faşizmin turnasının sürecinde, özellikle sosyalistlere demokratik hakla-rın korunup geliştirilmesinde büyük sorumluluklar düşmektedir. Hele emgen güçler kendi kurallarını bile çiğnemeye kalktı; an, bu görev daha da güncel-leşir. Ve daha başka bir önem taşır.

Valiliğin Danıştay kararına itirazı Danıştayca reddedilince, 12.10.1976 günü TOB-DE-R'in kapıldandaki mühürler Valilikçe istenmeyerek de olsa sö-

MACERADAN MACERAYA

Temel atma konusunda MC'nin iki ortağı tam bir yarışa girmiştir. 14 Ekim tarihinde TRT bültenlerinde yayımlanan 11 numaralı haberde aynen şöyle denmektedir:

"Başbakan Demirel, Pazartesi günü 20 milyar liraya malolacak Karakaya Barajı'nın temelini atmak üzere Diyarbakır'a gidecek.

Devlet planlama Teşkilatı'nun Onemli Projeler 30 Nisan 1976 Raporu'nun 255. sayfasında Karakaya Barajına ilişkin şu bilgiler yer almaktadır:

Sahibi : DSİ Gn. Md.'lüğü

Yeri : Diyarbakır

Bağlama Bitiş Tarihi

İlk : 1971 - 1976

Revize: 1971 - 1984

Maliyet (000 TL):

İlk : 2.497.021

Revize : 6.663.031

Raporun Karakaya Barajına ilişkin bilgileri sunan 256. sayfasında da inşaatla ilişkin şu bilgiler vardır:

Karakaya barajının yapımı için 30 Nisan'a dek 288 milyon 519 bin lira harcandığı da aynı raporda verilen bilgiler arasındadır. 6,6 milyar liralık girişimi 20 milyarlık göstermek, başlamış inşaatı temel atmak MC'nin bir yönlemidir.

Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan tarafından hafta sonunda temeli atılan Balıkesir Kağıt Fabrikası'nın inşaatına başlanmasına olanak yoktur. Çünkü bu yatırımı ihale işleri 1977 yılının Ağustos ayında tamamlanacaktır. Yalnız ihale değil proje hazırlıklarının tamamlanması için de Mayıs 1977 tarihi saptanmıştır.

Halen projesi yapılmış tesislerin temelini atma konusunda uzman olan Erbakan Kağıt fabrikası temelini de atmıştır. Tüm bu örnekler MC iktidarının göstermelik girişimlerinden bir bölümüdür. Siyasal ve ekonomik çıkmazların yarattığı olumsuz ortamda unutturulması ve seçim yatırımlarının gerçekleştirilmesi MC'nin günlük politikasının bir parçası olmuştur.

Kapitalist ekonomilerin geçerli olduğu ülkelerde planların uygulanması olanak dışıdır. Ancak, MC uygulanmayan programların dışında göstermelik işler peşindedir.

İş Kademeleri	Projeye Göre	Revize
Yardımcı tesisler inşaatı	1971 1977 1972 1976	
Ana tesisler inşaatı	1973 1978 1976 1981	

SÜRMELİDİR

küldü. Böylece, ülkemizdeki devrimci birikimin demokratik mücadelesi, MC'nin örgütümüzde karşı sürdürdüğü saldırıyı, başarılı bir şekilde geri püskürtmüş oldu.

Bu saldırılar, TÖB-DER tabanında, öğretmen kamuoyunda ve emekçi yığınlarda tepki ile karşılanmıştır. TÖB-DER Ankara şubesine açıldığında sonra yüzlerce yeni üye kaydının yapılması olmuş, bu tepkinin olumlu ve anlamlı bir sonucudur. Egemen güçlerin son gülmeye yoğunlaştırdıkları saldırılara karşı, demokratik güçler küçümsenmeyecekleri mevziler kazanmışlardır.

İlericiler, yurtseverler ve sosyalistler buldukları mevzileri canlar pahasına korumak zorundadırlar. Elde edilen mevzilerde gediklerin açılmamasına çalışmalıdırlar. Bu mevzilerde açılacak gedikler, faşizm özcülerinin işini kolaylaştırır.

MC iktidarının getirilmesi, egemen sınıfların TÖB-DER ve emekçi yığınların örgütleri üzerindeki oyunlarından vazgeçtikleri anlamına gelmemelidir. Doğacak yeni baskılara karşı tüm üyelerimizin uyanık olması gerekir. Egemen sınıfların baskı ve terörüne karşı örgütümüzün varlığını koruyacak, örgütülü mücadeleye hazır olmak durumundayız. Birlik ve disiplin içerisinde aktif çalışmalarımıza yoğunlaşmalıyız. Üyelerimizin niteliğini artırıcı eğitim çalışmalarına ağırlık vermeliyiz ki, TÖB-DER egemen sınıfların baskı, terör ve zulümüne karşı bilinçli, etkili mücadele verebilsin. Emekçi yığınların ekonomik, demokratik mücadelesindeki gerçek yerini alabilsin. Bu nedenle ilerici, yurtsever ve anti-faşist öğretmenlerin TÖB-DER çatısı altında örgütlenmelerini sağlayacak çalışmalara hız vermeliyiz. TÖB-DER'e yapılan ve yapılacak istenen saldırılar, tabanımızda tartışmaya açmalıyız. Örgütümüzü bölücü, parçalayıcı girişimlere karşı çıkmalıyız. Bireysel girişimlere olanak tanınamalıyız. Yandaç demokratik kitle örgütleri ile «omut hedefler» etrafında eylem birliğini sağlayıcı daha canlı ilişkiler kunnalıyız.

Halkımızın sömürü ve baskıdan kurtuluşu için, mücadele veren örgüt ve unsurların büyük sorunları var. Örgütümüz TÖB-DER de bu sorunlarını tam olarak çözebilmiş değil. Ama devrimci mücadelede yerimizi alabilmek, sorunlarımızı en kısa zamanda çözmek, egemen güçlere karşı verdiğimiz başlımsızlık, demokrasi mücadelesini iletirli boyutlara ulaştırarak, varlığını, bütünlüğümüzü korumak ve bu mücadelede başarıya ulaşmak için tüm olanaklarımızı sonuna dek kullanmak zorundayız.

YARIM KALAN DGM SORUNU

ERŞEN SANSAL

DGM Kanununun çıkarılması için, Anayasa Mahkemesi'nce tanınan 1 yıllık süre, 11 Ekim 1976 tarihinde sona erdi ve bu süre içerisinde Kanun çıkarılmadı, DGM'ler ortadan kalktı. DGM Kanunu, 11 Ekim 1976 tarihine kadar çıkarılmadığından, artık Meclis'teki olağanüstü toplantıların da bir anlamı kalmadı ve Meclis yeniden 1 Kasım 1976 tarihine kadar tatil edildi.

Şimdi önemli olan, DGM sorununun bundan sonraki gelişmelerinin ne olacağı ve nasıl bir çözüme kavuşacağıdır. Başbakan Süleyman Demirel, DGM Kanununun 11 Ekim 1976 tarihinden sonra da olsa mutlak çıkarılacağına söylemektedir.

Anayasa'da 12 Mart döneminde, 20.3.1973 tarihinde yapılan değişiklik ile, 136. maddede eklentiler yapılarak, DGM'lerin kurulacağına ilişkin hükümler getirilmişti. Hukukçular, DGM Kanunu olduğu kadar, Anayasa'da yapılan bu değişikliği de eleştirirdiler. Bu arada; Anayasa'da çıkarılacağı belirtilen kanunların belli süreler tanınarak çıkarılacağı yolunda hükümler konulmuş olduğu; DGM Kanunu içinse Anayasa'da böyle bir süre konulmuş olmadığı; bir süre belirtilmediği için, bunun bir kanunun çıkarılmasını gerçek anlamda zorunlu görmek anlamına gelmediği; gene Anayasa'nın 136. maddesinde yapılan değişikliklerle, DGM için özel bir yargı görevi getirilmiş olması nedeniyle, bu gibi suçların ortaya çıkması halinde genel adliye mahkemelerinin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği ve bu halde, bu mahkemeler kurulabilirse davanın DGM'ye gideceği, eğer kurulamazsa gene genel mahkemelerde bu davalara bakılacağı şeklinde düşünceler ileri sürüldü.

Ancak 11 Ekim 1976 tarihinden sonra fiilen ortaya çıkan durum, artık DGM Kanununun çıkarılması çalışmalarını daha da güçleştirmektedir. 11 Ekim 1976 tarihine kadar, DGM'lerde bakılmakta olan dava dosyaları, şimdi görevli yargı mercilerine intikal ettirilmiştir. Yani daha önce DGM tarafından başlanan davalar, şimdi artık görevli genel adliye mahkemeleri tarafından sonuçlandırılmaktadır. Gene şimdi, DGM'lerden adliye mahkemelerine gönderilen davalara, DGM'lerin kurulmasından önce olduğu gibi, genel adliye mahkemelerinde bakılması gerekmektedir. Sikiyönetim mahkemelerini hesaba katmazsak, DGM'lerin çalışma süresi olan 3 yıl 3 ay süren bir aradan sonra, bu davaların, tabii hakim ilkesine de uygun olarak genel mahkemelere geri dönmesinin başlıca iki bakımdan önemi ortaya çıkacaktır:

1. Şimdi genel mahkemelerdeki yargılamalarla, DGM yargılamaları arasında bir farkın görülüp görülmeyeceği,

2. Bu 3,5 yıllık sürenin öncesinde ve sonrasında yargılamalar arasında bir fark bulunup bulunmayacağı.

Gerçekten de, genel yargı organının şimdiki işlerliği içinde, gene de DGM'lere bir ihtiyaç bulunup bulunmadığını ileri sürülmesi ve tartışılması bakımından bu iki husus, önem taşımaktadır.

1973 yılında DGM, henüz yoğun bir şekilde faaliyette bulunan sikiyönetim mahkemelerinin arkasından getirilerek kurulmuştu. Şimdi ise, sikiyönetim mahkemelerinin bir fonksiyonunun bulunmadığı sıralarda, artık yeni DGM'nin kurulması yolundaki ısrarlar; - araya giren fasıla nedeniyle - doğrudan doğruya sikiyönetim mahkemelerinin uzantısını sağlamak ve devam ettirmek niteliğini taşımayacak, açıkça genel mahkemeleri, devlet aygıtının bir organı olarak güvenilir sayıp sayılmaya açıldan anlam taşıyacaktır.

Artık 11 Ekim 1976 tarihinden sonra ve özellikle 1 Kasım 1976 tarihinden sonra DGM Kanununun çıkarılması ile ilgili çalışmalar sırasında ortaya çıkacak tartışmalar; bunun yalnızca Anayasa'nın 136. maddesinin bir gereği olduğu nedenine dayandırılırsa, bu, biçimsel olmaktan öteye geçemez. DGM'lerin yargı alanına giren fiillere ve davalara bakabilecek ve özellikle bu konuda asli görevli kılınmış mahkemeler varken, artık DGM'lerin kurulmasının savunulması; neden genel yargı organına güvenilmediğininin, biçimsel olanın ötesinde, genel mahkemelerin görevlerinin dışında DGM'lerden ne gibi bir görev ve fonksiyonunun beklendiğinin açıklanmasını gerektirir. Bu konuda DGM'lerin bir özel mahkeme, bir tür ihtisas mahkemesi olduğunu savunmak da mümkün değildir. Çünkü, 1973'te, daha DGM'ler kurulmadan bu mahkemelerin bir ihtisas mahkemesi olacağı iddia edilirken, henüz ortada hiç bir şey bulunmadığı için bunu söylemek daha rahat olmuştur. Şimdi ise, 3,5 yıllık deneyim arkasından bunu savunabilmek oldukça zordur. Çünkü bu 3,5 yıllık çalışma süresince, DGM'lerin, bir ihtisas mahkemesi olabilmenin hiçbir şartını ve gereğini taşımadığı, bir ihtisas mahkemesi niteliği taşımadığı açıkça görülmüştür.

DGM'lerin kurulması hakkındaki Kanun Tasarısı, halen TBMM'nde bulunmaktadır. Meclis'in önümüzdeki çalışma döneminde de, bu tasarı büyük tartışmalara neden olacaktır. Ancak DGM sorununun bundan sonraki aşamasında, ister MC'den isterse MC'den başka çevrelerden gelen, sunu savunacak olanların, doğrudan doğruya girmek zorunda kalacakları konu, mahkemelerin sınıfsal niteliğini tartışmak olacaktır. Bunun ise kendileri için oldukça zor bir mesele olduğu kuşkusuzdur.

TAHRİKÇİLİKTE İŞBÖLÜMÜ SÜRÜYOR

YURUYUŞ'un önceki sayılarında, doğu illerindeki faşist termanş üzerinde duruldu. Faşist baskılar, doğu illerinde, MC partileri arasındaki işbölümü ile yürütülüyor. Bu hareket sırasında MC partilerine farklı misyonlar yükleniyor.

Planlı bir biçimde uygulanan tahrikçiliğin Doğu illerindeki başlıca uygulayıcı olarak MSP ortaya çıkıyor. MC'nin vurucu gücü başbuğ komandoları Doğu illerinde MSP aracılığı ile kullanılıyor. MSP'nin girişimleri öncelikle ve özellikle devlet kurumları üzerinde yoğunlaştı. Kilit noktalar, MSP'nin militanları tarafından ele geçirildi. Karayollarında, Sümerbank'ta ve Yapı İşlerinde, faşistleştirme girişimleri yeni boyutlar kazanarak sürdü. MSP öncülüğündeki girişimlerin somut örneklerinden biri de Van'da serglendi.

VAN'DA HEDEF: İLERİCI TEKNİK ELEMANLAR

Temizlik Van'da önce Yapı İşleri-13 Bölge Müdürlüğünde başladı. Faşist baskılar önce ilerci teknik elemanlara karşı uygulandı. Üç teknik eleman işlerinden alınıp başka illere sürüldü. MSP'li genel müdür yardımcısı özel kuruy ile uçakla gelip işyerinde, işçilerin yanında durumu teknik elemanlara ilettili. Ayrıca işçilere gözdağı vermedi de ihmal etmedi. Çünkü sözü edilen işyerinde BAYSEN-İŞ örgütleniyor. Bunu önlemek, MSP'nin başlıca görevi. MSP bunları yetimmiş diğer kurumlarda da faşist baskıları yoğunlaştırıyor.

MC'NİN GÜVEN KANADI SAHNEDE

MC öncülüğündeki faşist termanşa Güven Partisi de, kendi üzerine düşen görevi başlarıyla yerine getiriyor. Milli Savunma Bakanı Ferit Melen, önümüzdeki seçimleri de düşünerek ve işbölümünün yüklediği görevi yerine getirmek için Ağustos'ta Van'a geldi. Melen'in Van'daki görevi birkaç yönü. DGM tasarı için hazırlıklan şimdiden planlamak, seçim hazırlıklarını yürütmek. Aynı günlerde Erbakan da temel atma fatihliğini yapıyordu. Ferit Melen bir açık hava toplantısı yaptı. Bu toplantı için belediye başkanını seferber etmesini karşın eski havayı bulamadı. "Komünüstiklikten" dem vurdu. Hemshehrilik uygulaması yokladı. Boşuna. Melen'in dinleyen kalabalığını sayısı 200'ü geçmedi. Dinleyicilerin çoğu da polis ve belediye zabıta görevlilerinden oluşuyordu. Melen daha sonra helikopterlerle ilçeleri dolandı. İlçelerde de umduğunu bulamadı.

MSP VE YOL-İŞ KONGRESİ

MSP'nin yeni geliştirdiği yeşil sendikacılık çalışmaları Van'da da yürütülüyor. San sendikacı TURK-İŞ'liler, Öz Yol-İş provokasyonunu gönmeyerek partiler üstü sendikacılıktan dem vurdular. Kongre kavgalı geçti. Polisler kongreyi alubukaya aldılar. MSP'liler, komandolar ve Güven Partililer ilerci işçilere saldırdılar. 13 kişi yaralandı. İlerici işçiler yılmayıp karşılıklarını sürdürdüler. Mahkemeye başvurdular. Kongre'nin iptali söz konusu. Ama MSP boş durmuyor. Ya sendika yönetimi ya da Öz Yol-İŞ. Bu çalışmalar vali ile birlikte yürütülüyor. Van'daki faşist termanş devam ederken Maltepe'de öldürülen Van'lı dev-

rimci öğrencinin cenaze töreni, faşist termanş için bir başka vesile oldu.

VALİ VE CENAZE TÖRENİ

Cenazenin Van'a gelmesiyle MC hareketi geçti. Kurşunlanan devrimcilerin cenaze törenlerinde uygulanan yöntemler burada da uygulandı. Müftü devreye girdi. MC'li vali bu görevi müftüye yükledi. Ölen devrimcinin ailesinden cenazenin devrimciler tarafından kaldırılmaması yolunda onay alındı. Müftü bu işi sağladıktan sonra ramazan ayından da yararlanarak camilerde komünizm üzerine vaazlar verdi. MSP bu işleri aktif bir biçimde yürütürken diğer yanda da bu güne değin sesleri solukları çıkmayan komandolar boş durmadılar. Vali ve Emniyet Müdürü polisleri denettiler. Bekçilere sivil elbiseler giydirdi. Polis alarmına geçirildi. Artık cuma günü namazdan sonra faşist terör için her şey sahneye sürülmüştü. Cenazenin kaldırılması olayı geçti. Emniyet görevlileri hisleri ateşle çevredekilere kurşun yağdırdı. Önerine geleni göz altına aldılar. Halen 25 kişi tutulmuş bulunmaktadır. Faşist terörün Van'daki ilk sonuçları şimdiki gibidir.

SAGCIYANAN CHP

Olaydan bir gün önce CHP il kongresi yapıldı. Bu kongre de diğer il kongrelerinden farklı geçmedi. Farklı olan tek durum kongre'nin 15 kişi ile yapılması. Daha önce yapılan merkez ilçe kongresinde "sağlaşma" yolunda her çeşit olanak yaratılmıştı. İl başkanlığına seçilen avukat sağa kayış sürecini konuşmayla pekiştirdi. Sosyalistlere, devrimcilere bol bol küfredti. CHP'nin "hizmet anlayışını" sergiledi. Bu sergilemeyi yaparken devrulingi de önemli konu "CHP ile AP'nin hizmet yarışı içinde olduğu" oldu. Kongre aynı zamanda faşist termanş karşısında CHP'nin suskunluğunun bir öçütü de oldu. DGM ya tasarınsın mecliste görüşüldüğü günlerde CHP'nin Van örgütündeki gelişme bu yönde

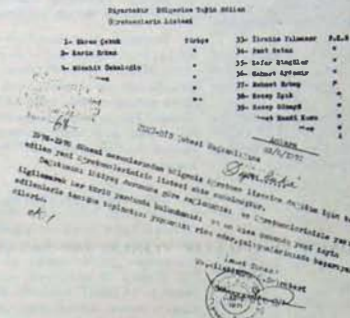
Cenaze töreninde yaratılan faşist terörün ertesi günü polis amiri ile CHP'nin yeni il başkanı kadeh tokuştunnağın geri kalmadılar.

YARATILAN TERÖR DEVAM EDİYOR

Bu arada Yapı İşlerindeki işçiler üzerinde uygulanan baskılar giderek yoğunlaştı. İşçilerin dolapları arandı. Bu arada iki işçi Çark Başak gazetesine okudukları için Çark Başak gazetesine birlikte mahkemeye sevk edildi. Özellikle politik örgütlenmenin gerekliliğini kavrayan işçilere yönelik baskılar daha da arttırıldı.

BİSMİL'DE TİP'LİLERE YONELTİLEN BASKILAR YOGUNLAŞTI

Ülkenin büyük ve gelişmiş illerinde işçilerin DGM'ye karşı başlatılan direniş burjuvazinin ve onun iktidarı MC'nin uyularının kaçmasına neden oldu. Burjuvazi ve iktidarı MC direniş kanlı bir biçimde cevap verirken Bismil'de TİP'lilere yönelen baskılar yoğunlaştı. Burjuvazi doğunun geri kalması ve küçük bu ilçesinde işçi sınıfının politik hareketinin örgütlenmesinden doğan

ÜLKÜ-BİR ÖĞRETMENLERLE İLGİLİYOR

ÜLKÜ-BİR ÖĞRETMENLERLE İLGİLİYOR

Milli Selamet Partisi Genel Başkanlığına İnce

- 1- Ortaklık veyahut başka bir şekilde (polis olmaları için)
- 2- İhtisariyet yapması olanak,
- 3- Bu işi 1.6'ya çıkararak sağlanacak,
- 4- Yeni 29'u geçmesini olanak,
- 5- Komünist muvazirli intibahların girilecek için, 7/8/80'lik okul açılması ve yarımadaki 2,3 ve 4'ü birli modelere hata olacak.

ŞİRKETİ GENEL MÜDÜRÜ
M.S.P. GENEL BAŞKANLIĞI GENEL BAŞKAN
YARDAMCISI VE TEKLİFLERİNİ BAĞLAYAN

MSP'NİN TAMIMI: POLİSLER BİZDEN OLSUN

korkusunu açığa vurdu. İşçi sınıfının politik hareketinden ne kadar korktuğunu somut bir biçimde gösterdi. TİP'lilerin evleri arandı. Emniyet amiri TİP'lilerin evindeki Çark Başak ve Yürüyüş dergisini ele koydu. Partililer gözaltına alındı. Emniyet amiri bunlarla da yetinmedi. DGM'ye gitmesi için bir dosya hazırladı. Burjuvazi ve MC adına devrimciler hayat hakkı tanımayacağını belirtti.

DIYARBAKIR'DA FAŞİSTLEŞTİRME EYLEMİ

Burjuvazi ve onun iktidarı MC, doğu ve Güneydoğu'da faşist termanşa farklı yöntemler uyguluyor. Bu bölgede yapılan faşist baskılar MSP önemli görevler yüklenmiş durumda. MHP ise değişik bir taktik uyguluyor. Özellikle gizli tuttuğu bu taktik anlamı. Eğitim kurumları ve sanayi kuruluşları, faşist komandoların en önemli çalışma alanları. Başbuğ'un komandoları, açık açık çalışmadıkları için MSP bu çalışmalarda önemli görevler yüklenmiş bulunuyor. Komandoların iş yerleştirilmelerinde MHP'nin uyguladığı taktik ve görev ilişkileri fotokopide açıkça görülmüyor.

TOPRAK BURJUVAZİ BASKILARI YOGUNLAŞTI

Kapitalistleşme sürecinin hızlanarak sürdüğü ülkemizde bu duruma koşut olarak sınıf mücadelesi de her alanda net bir biçimde kendisini göstermekte. Bu mücadelelerin en önemli yanı, giderek keskinleşmekte oluşu. İşçi sınıfı ile bur-

juvazi arasında giderek keskinleşen mücadeleyi kırsal alanda da yeni boyutlar kazanıyor.

Köylülük kesimindeki farklılık kapitalistleşme sürecinin hızlanması ile giderek daha açık bir görünüm aldı. Farklaşma, demokratik eylemlerle de birlikte gündeme geldi. Toprak burjuvazisinin baskıları daha da şerhleşti. Sanayi proletaryası ile kır emekçilerinin aynı hedefe yönelik mücadeleleri burjuvazi'nin korkusunu baş kaynağı. Burjuvazi bu gelişmeyi önleme çabası içinde.

Bismil'de Yasınce köyü ve köye bağlı Darakol ile Haydarko mezarlarındaki köy emekçilerinin üzerinde baskılar ön planda. AP'li ağa Hüseyin Duyan hazineye ait 6.000 dönüm toprağı işlemeyle yetinmiyor. Köylülerin sürdükleri araziye de el atan ağa, köylüleri bu araziden çıkarmak için her türlü yöntemi deniyor. Kızıltepe'li olan ağa bu baskıların yürütürken her zamanki gibi mezhep ayırmından da yararlanma çabasında. Yasınce köylüleri süryani. Süryani oldukları için de AP'li ağa diğer köylülerin desteğini sağlamaya çalışıyor. Bir yandan da kolluk kuvvetlerinin baskısını sağlama çabasında. Ancak tüm bunlara karşın köylüler dirençli, kararlı.

Aynı gelişmeler ve baskılar diğer bir köyde de devam ediyor. Sinan köyü emekçileri de AP'li diğer bir ağanın baskısı ile karşı karşıyalar. Özellikle yan işçi durumunda olan emekçiler üzerindeki baskılar çok yoğun. Aşağılama, hor görmeler, ücretleri vermemeye baskılar devam ederken diğer yandan aralıklar köye getirilmekte olan jandarmanın baskıları daha da arttırılıyor. Tüm baskılara rağmen köylüler kararlı. Yılığınğa düşüyorlar. Diretıyorlar.

ÇİN'DEKİ GELİŞMELER TARİH YASALARINI DOĞRULUYOR

SORU ŞUDUR: ÇİN, İÇ VE DIŞ POLİTİKA DÜZEYİNDE SOSYALİST DÜNYANIN DİĞER KESİMİYLE ARASINDAKİ AYIRIMI, ZITLAŞMAYI SÜRDÜRECEK MİDİR? ... EN ÜST YÖNETİM DÜZEYİNDE BU MÜCADELELER VARSA BUNUN MUTLAKA DAHA ALT KADEMELERDE, İŞÇİ VE EMEKÇİ SINIFLARDA TABANI VARDIR. ZATEN 1957'YE KADAR ŞİMDİKİ HAREKETİ DOĞRU ÇİZGİDE TUTMUS OLAN SINIFSAĞUÇLER VE YÖNETİCİLER TÜM ORTADAN SİLİNİP GİTMİŞ OLAMAZ. ÖTE YANDAN TARİMA VE KÖYLÜLÜĞE NE DENLİ ÖNEM VE ÖNCELİK VERİLSE DE, SANAYİLEŞME SÜRMEKTEDİR. SÜRMEK ZORUNDADIR. DÜNYA TOPLUMSAL EVRİMİNİN 20. YÜZYIL SONLARINDA, BU GELİŞME ÇİN İŞÇİ SINIFININ NİCELİK VE NİTELİKTE DAHA DA GÜÇLENMESİNE YOL AÇACAKTIR. ÇİN İŞÇİ SINIFI VE ONUN POLİTİK HAREKETİNİN BİLİMSEL SOSYALİZMI BİLEN VE BENİMSEYEN YÖNETİCİLERİ ERGEÇ ÜLEKEYİ DOĞRU ÇİZGİYE OTURTACAK VE SOSYALİST DÜNYADAKİ AYRIŞMA, BÖLÜNME ORTADAN KALKACAKTIR.

(Behice Boran, TİP 3. İl Temsilcileri toplantısı Açış Konuşması'ndan)

Geçen hafta boyunca, Çin Halk Cumhuriyeti'nin üst yönetim kademesinde değişiklik haberleri birbirini izledi. Bu haberlerin geçerlilik derecesi şu anda bilinmiyor. Ancak, benzeri örneklerin geçmişte de yer alması, bu haberlere doğruluk payı verilebileceğini gösteriyor.

Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki gelişmeler hakkındaki haberlerin doğruluk derecesini ölçülebilmek kadar, bu haberlerin objektif bir değerlendirmeye ve yorumunu yapmak da önemli sorunlar içermektedir. Anlaşılın emperyalist istihbarat örgütlerinin elinde ayrıntılı bilgiler vardır. Ancak, Batı basını olayları nesnel özünden boşaltarak yansıtma, bu konuda bilgilenmesini engellemektedir. Öte yandan, objektif değerlendirmelerin oturtulacağı, ülkedeki güçler arasındaki ilişkilerin somut bilgisi de elde bulunmamaktadır. Ancak, ülkedeki gelişmeleri, daha geniş bir perspektife oturtmak ve irdelemek mümkündür. Olaylar özetle şöyle gelişmiştir: Eski başbakan Çu En-lay'ın ölümünden sonra, yerine getirilmesi beklenen ve

ülke dış politikasında birkaç yıldır sürülen Teng Hsiao - Ping'e karıştı yoğun bir kampanya açılmıştır. Kampanyanın anti-sovyetizmin şartleştirilmesini öneren kesimdir. Teng aleyhindeki kampanyaya, Hua Kuo-feng'in başkanlığı getirilmesi sonuçlanmıştır.

Başkan Mao'nun ölümünden sonra ise, başkanlığa aday olarak değişik isimler ileri sürülmüştür. Genellikle tümü de yönetimin "radikal" diye nitelenen kadına bağlı bu isimler arasında Hua'nın adı yeniden ön plana çıkmıştır. Adaylar arasında keskin bir çatışmanın izlerine o sürede raslanmamışsa da, Hua'nın başkanlığa getirilişiyle birlikte, adaylığı söz konusu edilen diğer yöneticiler ve taraftarlarının "yıldırım hareketi" yoluyla tasfiye edildiği görülmüştür. Hua'nın dayandığı güçler ve bu güçlerin ülkeyi sokmak isteyecekleri doğrultu, belli değildir.

Öncelikle bir noktayı belirtmek gerekmektedir: Bu ve bunun gibi çalkantılar, ÇKP üst yönetimi içindeki mücadelelerin bir sonucudur. ÇKP'nin üst yönetiminin izlediği politikaların değişme-

önerilen 25 Ekim tarihinin de ertelenmesi gerektiğini söylediler. Liderler, ayrıca söz konusu konferansa lan Smith'in ya da temsilcilerinin katılması halinde, bunların ancak Britanya kralığı delegasyonunun bir bölümü olarak görülebileceklerini de açıkladılar.

Afrika halkları arasındaki gerçek adı Zimbabve olan Rodezya'da silah ve diğer mücadeleleri yürüten Afrika Ulusal Konseyi ve Zimbabve Afrika Ulusal Birliği liderleri, konferansın başarılı olması için, gerekli siyasal ortamın yaratılmasını koşul olarak öne sürüyorlar. Liderler, bu nitelikteki "bir ortamı söyle belirtiyorlar: "Bütün mahkumların ve siyasal tutukluların serbest bırakılması, siyah halkın kuşatma durumunda tutulduğu "korunmalı köylerin" kaldırılması, sükunetsizimin sona erdirilmesi, sürdürülen tüm siyasal duruşmaların durdurulması, ölüme mahkum edilen tüm özgürlük savaşçıların serbest bırakılması, ulusal kurtuluş hareketinin tüm üyelerinin serbestçe Zimbabve'ye geri dönmeleri."

Diğer yandan, Zimbabve'deki ulusal kurtuluş örgütlerinin liderleri, emperyalizmin süreli başkalarını ve Smith arkadaşlarının saldırılarına karşı silah mücadelesinin sürdürülmesinin zorunu olduğunu, yoğunlaştırılması için gerekli araçların incelendiğini de bildirdiler.

KARGAŞA ONLARLA BAŞLADI

sine, Çin işçi sınıfının çıkarlarının yansıtılması yönelik bir mücadele değildi. Bu bakımdan, üst yönetimin içinde varlığı bilinen grupların niteliği üzerinde Batı basınında yapılan "radikal", "limli" gibi yakıştırmaların, geçişin sadece bir bölümünü yansıttığını unutmamak gerekir. Öte yandan, Çin resmi basınında, hiç eksik olmayan "iki çizgi" arasındaki mücadele kavramının, gerçekleri saklamaktan başka bir amacı yoktur.

Temel sorun, üst yönetimdeki ayrı-likların büyüysel nedenlerinden önce, ÇKP üst yönetiminin, Çin işçi sınıfından ve emekçi yığınlardan soyutlanmış, koparılmış olmasıdır. Zaten 1957'den beri Mao ve arkadaşlarının uyguladıkları politikanın özü, ÇKP'nin, işçi sınıfından ve emekçi kitlelerden koparılmış biçimde örgütsel yapısının dağıtılması, "likide" edilmesidir. Bugünkü yönetimin iç ayrılıkları ve mücadeleleri, parti geçişinin yerine "cunta" olgusunun geçirilmesi istendiğinin, somut bir kantidirdir.

Bununla birlikte, üst yönetimin iç mücadelelerinin ülkedeki bir gerçeği yansıtmadığı da söylenemez. Bugüne kadar üst yönetimin "birliğini" sağlayan Maoçu ideoloji, artık bu işlevi göremez

olmuştur. Diğer bir deyişle, işçi sınıfının sosyalist militanlarından, yığınlardan kopmuş, onları baskı altında tutan üst yönetim, bu durumunu sürdürmemektedir. Üst yönetimdeki mücadelelerin kızışması, Maoçu ideolojinin etkinliğini yitirdiğini göstermektedir.

Çin işçi sınıfının, onun sosyalist öncülerinin, ÇKP'nin çizgisini yeniden bilimsel bir rotaya oturtacağından kuşku yoktur. Ancak bu, bugünden yarına kendiliğinden gerçekleşecektir. Bugünkü yönetim içindeki mücadeleler, yönetimin olaylara hakim olamadığını göstermektedir, gerçi. Ne var ki, bilimsel rotadan uzaklaştırılmış, uluslararası işçi sınıfı hareketinden koparılmış, demokratik merkeziyetçi işlevi rafa kaldırılmış bir Parti'nin bilimsel rotaya yeniden oturtulması kuşkusuz düz bir çizgi izlemeyecektir. Ancak kesin olan bir nokta da şudur: Kendi içinde bütünlüğü yitirmiş, saygınlığı tükenmiş, sosyalist iktidarı aracı olma işlevini sürülmeyen bir yönetimin, işçi sınıfının yönlendirilmesini mümkün değildir. Çin'deki gelişmeler, tarih yasalarını doğrulamaktadır.

SOARES'IN PARTİSİNDE SAĞ-SOL MÜCADELESİ KIZIŞIYOR

Portekiz Sosyalist Partisi'nin Kongresine iki hafta kala, partinin sol kanadı ile "ılımlı" diye nitelenen kanat arasındaki mücadele belirgin biçimde yoğunlaşıyor. Tarım Bakanlığı'nı yürüten Lopes Cardoso'nun, tarım reformunu uygulamada izlediği yöntem nedeniyle sağcı ve merkezci sosyalistler tarafından "komünizm kriptoloğu" ile suçlanmasından sonra, şimdi de partinin günlük organı "A Luta"da Cardoso'yu eleştiren yazılar yayınlıyor.

Öteden beri Sosyalist Parti içindeki sol eğilimin temsilcilerinden biri olarak tanınan Lopes Cardoso'yu sert biçimde eleştiren yazıların çıkması, parti ulusal sekreteryası içinde de bazı tepkilere yol açtı. Sekreteryası üyesi Tito de Mourais, söz konusu yazıların yazımını sosyalist parti saflarından atılması istedi.

Sosyalist Parti'nin Portekiz'de kurduğu azınlık hükümeti, bir süredir, daha önce işçi ve emekçilerin bağımsız eylemleriyle elde ettikleri kazanımları yumaşmak için bir çaba içinde görüyordu. Bu çabalar, tarım reformunu da toprak sahipleri lehinde seaptirmesi yönünde de ortaya çıkmıştı.

Öte yandan, parti sekreteryasında doğan tepkilere rağmen, resmi organ A Luta'daki yayına ara verilmediği gözleniyor. Gazete makale yazarlarının ve

muhabirlerinin yazılarında, Cardoso nun işçilere karşı yaptığı bir konuşmada kullandığı sözlerin yine sert bir dille eleştirildiği görülmüyor.

Kamu görevlisi durumundaki sosyalist işçiler önünde bir konuşma yapan sosyalist tarım bakanı Lopes Cardoso, partinin devlet aygıtında değişiklik yapmasını ve komünistlerin yerine geçecek gösterimden sosyalistlerin alınmasını eleştirmiştir. Ayrıca, parti içinde, "siyasal tartışmalar ve teorik çözümlerle militanların gözünden saklamaya çalışan" unsurları da suçladı. Tarım Bakanı Cardoso, parti yöneticilerinin, "elli yıllık diktatörlük döneminde Portekiz'e egemen olan ideolojinin taşıyıcı sınıfları çok fazla taviz vermede" de eleştirdi. Cardoso'nun bu konuşması, yine aynı partiye üye Haberleşme Bakanı Manuel Alegre tarafından kapalı biçimde cevaplandırıldı.

Öte yandan Portekiz Sosyalist Partisi'nin sendikal düzeyde de önemli sorunlarını bulduğuna bildiriyor. Parti yönetimi, son olarak, Lizbon bölgesi örgütleri görevlileri sendikasının sosyalist yöneticilerini, hükümetin eğitim bakanının politikasına karşı çıkmasını nedeniyle ağır biçimde eleştirdiği biliniyor. Eğitim Bakanı Doutor Major Cardia, başkanlığında ve eğitim örgütünde bir sol temizlik yapmakla eleştiriliyordu.

Bu gelişmeler, 30-31 Ekim'de Lizbon'da yapılacak PSP kongresinde yığın tartışmalarının geçişinin belirlenmesi olarak yorumlanıyor.

RODEZYA'DA KURTULUŞ ÖRGÜTLERİ "YURTSEVER CEPHE" OLUŞTURDU

Rodezya'da, İngiltere tarafından toplatıya çağrılan konferans karşısında ortak bir tutum benimseyen Afrika Ulusal Konseyi (ANC) ve Zimbabve Afrika Ulusal Birliği (ZANU) liderleri, iki örgütü birleştiren bir "Yurtsever Cephe"nin de kurulacağını açıkladılar.

İktidarın siyah çoğunluğun eline geçişinin topyekun ve doğrudan doğruya olması gerektiğini belirten iki örgüt liderleri Joshua Nkomo ve Robert Mugabe, Kisenger'in önerilerini, tartışmalara bir temel olamayacağını da açıkladılar. Kisenger'in, Rodezya başbakanı lan Smith'le anlaşarak açıkladığı plan, siyah çoğunluk yönetimine geçişin iki yıllık bir geçiş döneminden sonra gerçekleşmesini, bu arada, heyzahlara siyahların ortak hukuk organlarında birleşmesini içeriyordu. Bu plan, ırkçı yönetimi bir başka görünüm altında sürdürmek, heyzahlara işbirliği halindeki siyahları yönetime geçirmek amacını taşıyordu.

Tanzanya'da ortak bir açıklamaya yapan ANC ve ZANU liderleri, İngiltere'nin çağırıldığı anayasa konferansı için

HALK BİRLİĞİ NİN ORTAK BELGESİ AÇIKLANDI

VIII. TÜRK TARİH KONGRESİNDE SOVYET TARİHÇİLERİ

11 - 15 Ekim tarihlerinde Ankara'da toplanan VIII. Türk Tarih Kongresine katılan Sovyet tarihçilerinin sunduğu bildirimler büyük ilgi çekti ve uzun tartışmalara neden oldu.

Moskova Şarkiyat Enstitüsü profesörlerinden A. M. Şamsüddinov'un "Milli Kurtuluş Mücadelelerinde Yıgınlıkların Rolü" başlıklı bildirisi bu açıdan en iyi örnek. Prof. Şamsüddinov, Türk, Yunan, İngiliz ve Fransız kaynaklarına dayanarak, 1921 yılı başlarına kadar düzenli ordunun önemini göreceği olarak aslında, istilacılara karşı aktif olarak direnen ve bu amaçla halkı örgütleyen asıl gücün çeteciler olduğunu belirledi. Bildirinin okunmasından sonra açılan tartışmada bazı Türk tarihçileri de Şamsüddinov'un yargılarını destekleyen ve pekiştiren kanıtlar ileri sürdüler. Bunun yanı sıra, Sovyet tarihçisine, bilime ilgisi olmayan, saldırgan, güven bazı eleştirilerin yönelildiği ve "resmî" tarih görüşünün savunulduğu gözlemlendi.

Yurdumuzda "Sovyet Gözü ile Jöntürkler" kitabıyla tanınan Prof. Yuri A. Petroşyan "Birinci Meşrutiyetin Türk Politik Fikir Hayatı Tarihindeki Rolü" ve Profesör Esmeralda Hasanova da "Atatürk'ün Toplumsal Fikirlerinin Sovyet Bilginleri Tarafından Değerlendirilmesi ve Eleştirilmesi" konulu bildirimleriyle Kongre'ye katıldılar ve büyük ilgi çektiler.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ, İRLANDA MİLLİYETÇİLİĞİNİ NASIL İKNA ETTİ?

10 Ekim 1976 Pazar televizyonunda, Türkiye'de pek rastlanmayan bir naklen yayın yapıldı. Fuar kupası konkurhipik yarışmaları, İzmir'den naklen verildi. Doğrusu TRT'nin at yarışlarına duyduğu bu ilgi pek çok kimseleri şaşırttı. Ancak program içerisinde geçen konuşmalar, programın Şaban Karataş TRT'ne konulmasını ancak kısa sürede sergiledi.

Federasyon yetkilisi söz aldı: At sporu Türk ırkında 4 bin yıllık bir geçmişe dayanıyordu. Öyle bir spordu ki bu at sporu, "Türk ırkının bedenine yapışma, karakterine" tam uygun düşüyordu. Ne mutluydu bu atlara ki, Türk ırkı tarafından değerlendirilirdiler.

Daha sonra, dışardan at satınalmı bahsine geçildi. Atlarla bu denli sevişen bir ulus dışardan at almak durumunda idi, ama neyse. At alımı için İrlanda gidilmişti. Orada, İrlanda milli takımı için hazırlanan atlar pek beğenilmiş, bunlardan beşinin satın alınması için teşebbüse geçilmişti.

İrlanda yetkililerinin verdiği cevap da doğrusu az "milliyetçi" değildi. "Atlar İrlanda milli ruhunu temsil ediyor." Başka bir ulusun binicilerini bu atları kullanması, İrlanda milli duygularına ters düşerdi.

Milliyetçilik yarışının bu noktasında, bizimkiler yeni bir taktiğe başvurdu: İrlandalıların verdiği cevap, milliyetçilik hislerinin gücü konusunda bizimkileri pek memnun etmişti. Ancak meselenin bir de şu yönü vardı: Simdiye kadar, binicilerimiz hep "Demirperde" ülkelerinden alınan "polonez" atlarla yarışıyorlardı. Bu hem milli hislerimizi rencide ediyor, hem de bir bakıma "Demirperde" atlarının ve dolayısıyla bu ülkelerin propagandası oluyordu. Şimdi, önümüzdeki Moskova olimpiyatlarında da bu "demirperde atları" ile yarışılması hiç de hoş kaçmayacaktır. Oysa İrlandalıların at satılmı kabul etmeleri halinde "demirperde" atlarından kurtulacağız, İrlanda atları ile binicilerimizin kazandığı başarı, "demirperde" ülkeleri karşısında lür lürnya atlarının bir propagandası olacaktır.

Bu "ince" gerekçe karşısında, İrlanda yetkilileri at satınalma talebimize olumlu cevap vermedi zorunda kaldılar. Televizyoncuları yetkili, İrlanda yetkililerini bu ince ve milliyetçi manevra ile nasıl ikna ettiklerini, yerine geri ne anlatıyor.

Şaban Karataş TRT'yi, spordan ve atçılıktan, milliyetçilik propagandasına işte böyle çıkarıyordu.

Şili'de Halk Birliği'ni oluşturan partilerin faşist darbenin 3. yıldönümünde hazırladıkları ortak belgede, hristiyan demokratlar ve tüm bilinli antifaşist güçlere diktatörlüğe karşı ortak eylemde bulunma çağrısı yapıldı. İçeriği konusunda bir süre öncüne kadar kesin bir bilgi edinilemeyen Halk Birliği belgesinde (Yürüyüş, Sayı 76), hristiyan-demokrasinin içinde darbeyi desteklemiş olan çeşitli düşünce akımlarının ve yönetici gruplarının bulunduğu, ancak belirleyici olan, hristiyan demokrasisinin büyük çoğunluğunun cuntaya karşı tavrı alışı olduğu belirtildi. Bildiride şöyle dendi: "Cuntanın devrilmesi için, bu doğrultuda çalışmaya hazır olanlarla özel anlaşmalar imzalamaya hazır olduğumuzu bildiriyoruz"

AMERİKAN EMPERYALİZMİNİN BİR YARI SÖMÜRGESİ

Halk Birliği partilerinin ortak belgesinde, Şili'deki bugünkü durum incelenmesine bir bölüm ayrıldı. Günümüz Şili'sinin pratikte kuzey Amerikalı emperyalizminin bir yarı-sömürgesi durumuna getirildiği belirtilen bu bölümde, ülkede bir "liberalleşme"nin de söz konusu olmadığı kesinlikle bildirildi. Cuntanın istikrar kazanmasının da uydurma olduğu belirtildikten sonra şöyle dendi:

"Tam tersine, cuntaya karşı direniş, hergün daha geniş ve daha örgütlü bir biçim almaktadır. Hergün daha güçlü, daha çeşitli bir niteliğe bürünmektedir. Bir hristiyanlar kitlelerinin, insani değerlere olan sevgi ve saygılarıyla, kurumlaştırılmış adaletsizlik ve suç'a karşı çıkışlarıyla, muhalefete katılması, direniş özellikle güçlenmektedir."

Bu durumun, emperyalizmi, bir ara çözüm bulmaya zorladığı, bunun emekçilerin sırtından gerçekleştirilmek istendiği belirtilen belge de, faşizme karşı tek alternatifin, "antifaşist bir kalkıttan alternatif" olduğu vurgulandı.

GÜNCEL GÖREVE: FAŞİST CUNTANIN YIKILMASI

Halk Birliği partilerinin 11 Eylül belgesinde, daha sonra, bugün Şili'deki ilerici hareketin güncel görevi üzerinde duruldu. Halk Birliği'nin nihai hedefinin sosyalizmin kurulması olduğu hatırlatılan açıklamada şöyle devam edildi: "Bugün cuntaya muhalefet edenlerin tümü, bu hedefi benimsemektedir. Bugün, her Şili'linin tavrını belirlemeye gereken temel sorun ise, faşist cuntanın yıkılmasıdır."

Diktatörlüğün devrilmesi için halk mücadelesinden başka yolun bulunma-

dığı belirtilen Halk Birliği belgesinde, cuntaya karşı ortak mücadelenin dayanacağı ilkelere belirtildi. Belgenin konuyla ilgili bölümünde şöyle dendi:

"Halk Birliği, ilkelermizden faşizmi sökmek isteyen tüm toplumsal ve siyasal güçleri, eylemlerini uyumlaştırılmaya çağırır. Faşizme karşı olan güçlerin dayanışmasının Şili'nin felaketini süreklileştirdiğine inanan bizler, hristiyan demokrasisinin içinde, darbeyi desteklemiş olan çeşitli düşünce akımları ve bir grup yönetici bulunuyorsa da, belirleyici olan, hristiyan demokrasisinin büyük çoğunluğunun cuntaya karşı tavrı olacaktır..."

"En kısa sürede diktatörlüğe son verilmesi için eylem birliğinin gelişmesi, halkın ve ülkenin çıkarıdır. Halk Birliği, hangi alanda olursa olsun, Şili'nin zincirlerine karşı savaşmaya hazır tüm siyasal ve toplumsal kesimlerle birlikte eylemde bulunmayı, devrimi ve yurt-severce bir görev olarak görmektedir. Cuntanın devrilmesi için, bu doğrultuda çalışmaya hazır olanlarla özel anlaşmalar imzalamaya hazır olduğumuzu bildiriyoruz."

ORTAK EYLEMİN SOMUT HEDEFLERİ

Halk Birliği'nin ortak belgesinde, daha sonra, güçlerin toplanması sürecini başlatacak bazı ortak hedeflerin bulunduğu belirtilerek, bu hedefler sıralandı. Zafer yolunun döşenmesi için zorunlu olduğu yazılan bu hedefler özetle şöyle:

— Gizli polis örgütü DINA'nın baskı ve terörüne karşı, örgütün lağvedilmesi için güçlerin birleştirilmesi;

— Sivil ve askeri siyasal tutukluların affı ve sürgündekilerin geri gelmesi için eylem birliği;

— Öldürme ve işkence suçlarının yargılanması için birlikte mücadele.

— Halk kitlelerinin örgütlenme, sendikalar garantisi ve haklarını kazanma hakkının, savunulması; sefaletten ve verimsizlikten, işsizlikten son bulması, ücretlerin artırılması ve sosyal güvenciliğin korunması için mücadele;

— Yabancı sermayeye peşkes çekilen ulusal servetlerin, büyük tekelin hüsnına kurban giden ulusal sanayinin ve küçük ve orta işletmelerin savunulması için ortaklaşa örgütlenme;

— Ulusal kültürün savunulması, eğitimde faşistleştirilmesinin engellenmesi, binlerce öğrenci ve genç insanın eğitime indirilen siyasal ve maddi darbelerin onarılması için güçlerin birleştirilmesi."

İŞÇİLER VE SANAT

MESUT ODMAN

Sağolsunlar, kimi iyi yürekli, özverili aydınlar işçileri çok düşünüyorlar. İşçiler neleri anlar, neleri anlamaz, dolayısıyla onlara neleri anlatmak, neleri anlatmamak gerekir, diye kafa yoruyorlar. Bu yoğun düşünsel çabaların sonunda da bir noktada birleşebilen başlıca iki eğilim ortaya çıkıyor. İşçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin bugün ulaştığı boyutlar, bu eğilimlerin terkedilmesini, küçük değişikliklerle varlığını sürdüren kalıntılarının etkisizleştirilmesini gerektiriyor.

Sözü edilen eğilimlerden biri şöyle özetlenebilir: Burjuvazinin düzeni işçileri her bakımdan sömürür; onların düşünsel gelişmelerini de geri bir düzeyde tutar. Bu nedenle işçiler, fazla karmaşık sorunları anlayamazlar ya da anlamakta güçlük çekerler. Öyleyse onlara bu sorunları çok basit olarak anlatmak, bunların bir bölümünü de hiç anlatmayıp kendi düzenlerinin kuruluşuna kadar ertelemek gerekir.

KOLAY DEĞİL, İYİ ANLAŞILMAK

Zaman zaman sosyalist mücadelenin içindeki kişiler arasında da yandaşlar bulabilen bu eğilimin sanat konusuna yansımaları şöyle oluyor: Sanat da, esas olarak düşünsel bir eylemi gerektirdiğinden, yukarıdakinden farklı değildir. Kapitalizmin kasıtlı olarak sanatsal gelişmelerden habersiz bıraktığı işçilerle emekçiler için önemli ve gerekli olan, üstün sanat eserleri değil, birtakım gerçeklerin en kolay anlaşılır biçimde sunulmasıdır.

Bir kez, en kolay anlaşılabilir şeylerin, çoğu zaman, en iyi anlaşılabilir şeyler olmadığını unutmamak gerek. Oysa geleceğin toplumunu kurmak ve yönetmekle görevli olan işçi sınıfı, her şeyi en iyi biçimde anlamak zorunda. Geleceğin toplumunu yaşamaları topluma dönüştürme yolunda ileri adımlar atmış ülkelerin deneyleri, bu konuda güçlü kanıtlarla dolu. Bu yüzyılın başlarında Lenin'in, işçilerin "işçiler için edebiyat"ın yayap olarak daraltılmış çevresine kapalı kalmalarına karşı çıkıp "herkes için edebiyat"ı önerirken söylediği şu sözler, bu kanıtların yalnızca biri: "Kapalı kalmaları yerine 'kapatılıp kalmış olmaları' demek daha yerinde olur. Çünkü, işçiler aydınlar için yazılmış şeyleri de okurlar. Yalnız birkaç (zavallı) aydın 'işçilere' fabrika hayatının sözünü etmek ve öteden beri bildikleri şeyleri tekrarlamak yeter diye düşünür".

Hayatı bütün yönleriyle, bütün canlı ayrıntılarıyla kavramak anlatmak. Temel olan bu. Bunun dışında, "işçiler için yazılmış romanlardan, güyülerden, oyunlardan, vb." söz etmenin, bir çeşit inceltmiş küfür olacağı hatırlanmalı. Çünkü, genellikle bu tür özel çalışmalar, ya çocuklar için yapılır ya geri zekâlılar için.

Bu eğilimdeki aydınların, kimi zaman, birtakım düşünsel çalışmalarını değerlendirenleri sürdüklere eleştirilerde, ortaya çıkan aşığılama ise çok daha açık: "Bunları ben bile anlamakta güçlük çekiyorum. İşçiler nasıl anlasın?" Herşey bir yana, tek başına bu "bile" sözcüğü, içine düşülen yanılığın niteliğini ve önemini göstermeye yetiyor.

BİÇİMSEL YETKİNLİK

Bir de burada, çeşitli düşünsel eylem alanlarındaki çalışmaların özel koşullarını görmemek gibi bir sorun var. Herhangi bir olayı ya da sorunu sergilemek için seçilecek aracı belirleyen, onun en eksiksiz, en iyi anlaşılır biçimde anlatma kaygısıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için de seçilen aracın nitelikleri, sağladığı olanaklar ve gelişim düzeyi konusunda esaslı bir bilgi, onun etkili bir biçimde kullanabilmek için gelişmiş bir yetenek sahibi olmak gerekir. Öyle ki, örneğin bir olay romanı yazılarak anlatılacaksa, bu sanatın gelişimi sonunda ulaşılmış olduğu nokta konusunda yeterli bir bilgi ve bu alanda yaratıcı bir yetenek, vazgeçilemeyecek koşullardır. Hiç bir doğru öz, hiç bir geçerli amaç, başarısız, kötü bir sanat eserini başlatma nedeni olamaz. Helâ "işçiler için yazılmış olmak" gibi bir gerekçe, olsa olsa, "özürü kabahatinde büyük" sözünü akla getirir.

Yukarıda sözü geçen ikinci eğilim de, baştaki saptamada, birincisiyle birleşiyor. Kabaca, söylenen şu: Sanatın yüzlerce yıllık bir gelişimi, bunun sonunda geldiği bir nokta var. Bir geriye dönüş, bir çeşit "ilkellik" önerilmeyorsa eğer, yapılacak sanatın geniş yığınlarla seslenmemesi doğaldır. Bunun suçu ise onların geriliğinden sorumlu olan düzendedir.

Bu eğilim daha hızlı bir biçimde etkisizleşiyor. Çünkü, ortaya çıkışı daha eski, ilkinde oranda daha uzun bir ömür yaşamış durumda. Şunu belirtip geçmek yeterli: Sorumsuzsu kum olursa olsun, bir seçkinler sanatı yapılabilecek, sanat eserleri üretmenin de onları izlemenin de hiç bir anlamı yok. Çünkü, biçimsel olarak ne kadar yetkinleşmiş görünürse görünsün, böyle bir sanat hayatın gerisinde dir.

İLİRLERE DOĞRU

Sözü edilen iki eğilim de bir dar görüşlülüğü yansıtır. Olayları duraganlıkları içinde ele alıyor. İşçi sınıfının gelişmiş sanat eserlerini anlamayacağını sanmak bunun bir belirtisi. Bir zamanlar nicel varlığı gözmezlikten gelen işçi sınıfının, bu kez de nitel gelişimi yadsınıyor. Kasıtlı ya da kasıtsız. Bu önemli değil. Önemli olan, bakış açısının yanlışlığı ve ulaştığı sonuç. Ama işçi sınıfı hızla gelişiyor. Kendisi hakkındaki her türlü yanlışlamayı yıkararak gelişiyor. Bugün, özellikle işçi sınıfının militan unsurları, herşeyi okuyorlar. Üstelik küçük burjuva aydınlardan çok daha etkili biçimde. Çünkü onların okuyup öğrendiği her şey, dünyayı değiştirmeye yönelmiş güçlü bir silah oluyor.

Bunda şaşırıcı bir yan yok. Bilimsel sosyalizmin kılavuzluğuna inanmalar ve tarihi bilenler için. İşçi sınıfının bu nitelikleri, toplumun gelişmelere, yeniliklere en açık kesimi oluşu, onun öncülüğünü ortaya çıkaran nedenler arasında. Bunlar, bilimsel sosyalizmin abası. Ama işte kimi zaman, fazla derin düşüncelere dalmış olanlar, işin alfabetini unutabiliyorlar.

Durmadan sil baştan almak mümkün değil. Ne zaman elverişli buna, ne de sabır. Alfabe bir kez öğrenilir. Öğrenemeyenler ya da çok kolay unutanlar için yapılabilecek fazla bir şey yok. Hayatın gelişmesi, ilerlemek bir yana, durmayı bile başılamıyor.

PIYERLOTI CADDESİ
211 ÇEMBERLİTAŞ
İSTANBUL

1-Feodal Toplumdan 20. yüzyıla (Leo Huberman) (İkinci Baskı) (Genişletilmiş)	20 TL.
2-Emperyalizmin Türkiye'ye Girişi (Orhan Kurmuş) (Tükendi)	20 TL.
3-Aydınlar ve Sınıf Mücadelesi (A. Casanova-CI. Prevost-J. Metzger) (Tükendi)	10 TL.
4-Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi (V. Vassine-S. Gribanov-I. Oundassy-nov) (İkinci Baskı)	10 TL.
5-Diyalektik ve Tarihi Meteryalizm (A. Spirkin-D. Yakhot) (İkinci Baskı)	17.50 TL.
6-Kapitalizmin Ekonomi Politigi (M. Ryndna-G. Chernikov) (Tükendi)	25 TL.
7-Sendikalar Üzerine (K. Marx-F. Engels-V.I. Lenin)	25 TL.
8-Endüstrileşme Sürecinin Temel Sorunları (Yalçın Küçük)	30 TL.
9-İki Açılan Türkiye İşçi Partisi Davası (Behice Boran)	15 TL.
10-Yeni Devrim Teorilerinin Eleştirisi (I) (Jack Woddis)	15 TL.

11-Şili Devriminin Öğrettikleri-ITT Belgeleri (Rene Castillo)	12.50 TL.
12-Marksizm ve Maoizm (V. Krivtsov) (Tükendi)	20 TL.
13-Latin Amerika'da Devrim (W. M. Breurer-B.Hartmann-H. Lederer)	15 TL.
14-Çağdaş Troçkizm ve Karşı Devrimci Özü (M.Basmanov)	20 TL.
15-Planlama Kalkınma ve Türkiye (Yalçın Küçük)	22.50 TL.
16-Portekizde Özgürlüğün Şafağı (Alvaro Cunhal)	17.50 TL.
17-Yeni Devrim Teorilerin Eleştirisi (II) (Jack Woddis)	12.50 TL.
18-Tarımda Kapitalizmin Gelişmesi ve Toprak Rantı (Gunther Hoell)	10 TL.
19-Pentagon ve Amerikan Üsleri (Igor Menikov)	7.50 TL.
20-Teoride ve Pratikte Burjuva Demokrasisi (A.Mishin)	7.50 TL.
21-Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi (B.Ponomarev) (Toplatıldı)	30 TL.
22-Marksist Felsefe Yazıları (K. Marx-F. Engels-V.I.Lenin)	22.50 TL.
23-Maoizmin Ekonomik Teorileri (E. Korbash)	12.50 TL.
24-Bulgaristan'da Kapitalizmden Sosyalizme Geçiş Sorunları (Bulgaristan, Bilimler Akademisi)	30 TL.
25-Din Bilim ve Felsefe (Howard Selsam)	12.50 TL.
26-SBKP 25. Kongresi Raporlar - Kararlar - Konuşmalar	17.50 TL.
27-Geçekçiliğin Tarihi (B. Suchkov)	25 TL.
28-Siyonizm ve Dünya Politikasındaki Rolü (H.Lumer)	15 TL.
29-Marksizm ve Dönek Garaudy (H. Momjan)	15 TL.
30-Luis Corvalan (Eduardo Labarca) 2. Dizi, 1. Kitap	12.50 TL.

BAĞIMLILIĞI ARTIRARAK BUNALIMI ÖTELEME YOLU

MC TÜRKİYE'NİN ÖNÜNDEKİ EKONOMİK BUNALIMLARI, ÜLKENİN DIŞA BAĞIMLILIĞINI ARTIRAN YENİ KURUMSALLAŞMALARLA ÖTELEMELERİNİN OLANAĞI BULDU. ÖNCE DÇM BULUNDU. SONRA DRESDENER BANK'TA HESAP AÇILDI. ŞİMDİ DE SERBEST BÖLGELER KURULARAK, BAĞIMLILIĞI ARTIRARAK BUNALIMI ÖTELEME YÖNETİMİNİN YENİ BİR ÖRNEĞİ VERİLİYOR.

MC İÇİNDE SERBEST BÖLGE YÖNETMELİĞİ ÜZERİNDE KOLAYCA ANLAŞMAYA VARILAMAYACAĞI SÖYLENEBİLİR. UZLAŞMAZLIK NEDENLERİNİN BİRİ, SERBEST BÖLGENİN YERİ ÜZERİNDE OLACAK. SERBEST BÖLGELER, YAKIN ÇEVRESİNDE YAŞAYANLARA İŞ OLAKLARI ACAĞI İÇİN HER PARTİ BÖLGENİN KENDİSİNİN GÜÇLÜ OLDUĞU İLDE KURULMASINI İSTEMEKTEDİR.

● Serbest Bölgeler kurulmasını siyasal gündemimizde ön plana çıkmasını nasıl karşılıyorsunuz?

● MC yetkililerinin konuşmalarında belirttiği neden, Lübnan olayları yüzünden Ortadoğudan kaçan aracı işlevlerin bir kısmını serbest bölgeler kurarak Türkiye'ye çekmek isteği. Önce sahip olunan istenilen işlevin niteliğine dikkati çekmekte yarar var. Metropollerin Ortadoğudaki aracıları olmak. Bütün istenilen bu.

Serbest Bölge kurmak isteğinin nedenleri, kanımca daha temeldeki sorunlara dayanıyor. Bundan bir kısmı Türkiye'nin iç dengesi ile ilgili diğer bir kısmı ise dış ilişkilerinden kaynaklanıyor.

İç denge açısından Serbest Bölgeler, ekonomik bunalmı ötelemek için MC'nin sarıldığı bir çare. Türkiye'de son yıllar içinde bir ekonomik bunalmın doğacağı konusunda pek çok öngörü yapıldı. MC ise şimdiye kadar bu bunalmı ülkenin dışa bağımlılığını artıran yeni kurumsallaşmalarla ötelemek olanağını buldu. Önce DÇM bulundu. Sonra Dresdener Bank'ta hesap açıldı. Şimdi de serbest bölgeler kurularak, bağımlılığı artırarak bunalmı öteleme yönteminin yeni bir örneği veriliyor.

Bu yöntemi kullanmanın MC açısından değişik yararları var. Bir yandan bunalmı öteliyor, diğer yandan başka koşullarda topluma kabul ettiremeyeceği kurumları bunalmı tehdidi altında kabul ettiriyor. Geri dönümlükler yaratmaya çalışıyor. Kendisinden sonra iktidara geleceklerin daha bağımsız bir politika izlemekte kullanabileceği araçlarının sayısını azaltıyor.

● Sizce dış ilişkiler bakımından Serbest Bölge kurulmasını zorlayan nedenler nedir?

● Kanımca Serbest Bölge konusunun AET ile Türkiye'nin ilişkilerinin dar boğazdan geçtiği bir dönemde ortaya çıkması bir rastlantı değil. Yayın organlarına sızan haberlerin değerlendirilmesi Serbest Bölgenin kurulmasında iki etkinin önemli olabileceğini ortaya koyuyor. Hatırlayacaksınız. Bundan bir kaç ay önce basında ABD'nin Türkiye'den kendisine de AET'ye tanınan kolaylıkların tanınmasını istediği yer aldı. Oysa Türkiye burjuvazisinin özellikle iç piyasaya dönük kesimi AET'ye bile verilen ödünlere yakınmaya başladı. Hem de Türkiye AET'ye tanıdığı ödünlere başlatılmasına tanımamak koşulu ile bağlı. Bu halde Serbest Bölge bir çözüm olarak beliyor. Hem ABD ile AET'ye eşit ödünlere verilebilecek bir yol, hem de AET'nin uzlaşmaz tutumuna karşı pazarlık etmekte kullanılabilecek bir araç.

Serbest Bölgenin ayrıca AET ile Türk sanayicilerinin isteklerini uzlaştırmakta kullanılabilecek olanağı var. Türk Sanayicileri AET'nin Türkiye pazarına girmesini istemiyorlar. Özellikle dayanıklı tüketim malları üreten kesim korunmuş iç piyasada tekeli ci kırmayı sürdürürken, aynı zamanda da, Ortadoğu pazarına girmek istiyor. Bu nasıl sağlanacak? Serbest Bölge buna olanak sağlayacak. Eğer serbest Bölge Türk Özel kesiminin kontrolünde kurulursa, burada yabancı sermaye ile işbirliği yapılarak Ortadoğu'ya açılacak. İç pazardaki tekeli yapı da korunmuş olacak. Özel kesim bir anlamda serbest bölgeye alt emperyalist ilişkilere girmenin aracı olarak bakıyor.

● Bütün bunlar çeşitli grupların yaptığı değişik hesaplar. Bu noktada, ortaya çıkan soru, MC'nin ve Özel kesimin bu isteklerini gerçekleştirip, gerçekleştirip, gerçekleştirip, ne dersiniz?

● Tabii önemli olan hesaplar değil, uygulama. Uygulamada çok çeşitli güçlükler var. Önce Serbest Bölge öyle parasal önlemler gibi kısa bir sürede uygulanıp, kısa zamanda sonuç veren bir çözüm değil. Uygulama süresi uzayınca da uygulama siyasal değişikliklerden, çok etkilenen olacak. Öte yandan, serbest bölge haline gelmek için Ortadoğu'daki çeşitli devletlerin girişimleri var. Örneğin Mısır, Süveyş kanalı etrafında böyle bir bölge oluşturulmaya çalışıyor. Girişimi oldukça ilerlemiş ve yer olarak daha üstün. Başka bir deyişle Ortadoğu'da bu konuda yansımaları çok kuvvetli.

İşin güçlüğünün bir başka kanıtı Cumhuriyetin başlangıcından beri iki kere serbest liman kurulmasına karşın hiçbirinin başarılı olamaması.

● Cumhuriyetin başlangıcından bugüne kadar olan Serbest Liman kurulması girişimlerini anlatırsınız?

● Serbest bölge, serbest liman, ya da transit antrepolarının varlıkların çerçekte ülkelerin gümrük politikalarından kaynaklanıyor. Gümrük politikalarının uygulanmadığı değişik ölçülerdeki alanlar, bunlar. Herbirinin değişik amaçları var. Bu yönde zorlamalar Cumhuriyetin başlangıcı ile birlikte ortaya çıkıyor. İzmir İktisat Kongresinde "Yeterli transit antrepolarının" kurulmasından söz ediliyor.

Serbest Liman kurulması yolundaki baskılar tüccar grubundan geliyor. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'den uzaklaştırılan, azınlık tüccarları, Trieste, Hamburg gibi serbest limanlara yerleşmişlerdi. Tür-

kiye'nin dış ticaretini şimdi Türkiye dışından kontrol ediyorlardı. Bu nedenle kurtuluş savaşından sonra milli tüccarın oluşumu çok zaman almıştır. Serbest limanların onları düşünmeye olanak sağlayacaktır. Türkiye'deki ortaklıkların serbest liman kurulması yolunda baskı yaptılar. Bu baskıların sonucunda ilk serbest liman yasası 1928 yılında çıktı. İlk serbest liman da Tophane rıhtımında kuruldu. Burada Ford Motor kumpanyası ilk montaj otomobil fabrikasını açtı. Burada bir yerli parça üretmeden sadece otomobillerin montajı yapılıyordu. Fabrika kısa bir süre çalıştıktan sonra, 1929 buhranının etkisiyle kapandı. Buhran içinde gelişen "devletçilik" politikası ve kapitalizmin içinde girdiği kriz, serbest liman konusunu siyasal gündemden kaldırdı.

● İçişleri, iç güçlerin baskısı ile oluşan serbest limanların onları faydalanmadan Ford yarılanıyor. Herhalde ikinci deney Demokrat Parti döneminde oldu?

● Evet. Serbest limanların ikinci defa ortaya çıkması 1956'da oldu. Bu da Demokrat Parti iktidarının dış ödemeler dengesinde sıkıntıya düştüğü günlerle rastlıyor. Yeni bir yasa hazırlandı, yönetmelik çıkarıldı. İşkenderin limanında bir alan serbest liman olarak belirlendi. Bir parti de mal getirildi. Ama hepsi o kadar. Bu deneme de yürümedi. Serbest limana yabancı sermaye gelmedi. Yeni serbest liman Menderes'in dar boğazdan geçmesine yardımcı olmadı. Şimdi, unutulmuş bu yasayı MC canlandırmak istiyor. Yeni bir yönetmelik çıkarılarak yabancı sermayeye daha çok öden verilmesi halinde, serbest bölgelerin çalıştırılabileceği sanılıyor. Yeni denemenin eskilerinden daha başarılı olabileceği çok kuşku.

● Yeni çıkarılacak yönetmelikte ne tür ödünlere veriliyor. MC'nin iç çelişkileri bu yönetmeliğe yansıyor mu?

● Yönetmelik açıklanmadığı için ne dereceye kadar öden verildiğini söylemek güç. Ama dünyada genel olarak bütün serbest bölgeler için geçerli kurallar burada da geçerli olacak. Örneğin Serbest Bölge içinde Türk yasaları geçerli olmayacak. Vergi kanunu, iş kanunu sendikal haklar vb. bu bölgelerde işlemecek. Yine basına sızdığına göre bu bölgelerin işletilmesini devletçe yapılmayıp özel kesim eliyle de yapılması söz konusu.

MC içinde bu yönetmelik üzerinde kolayca anlaşmaya varılmayacağı söylenebilir. Uzlaşmazlık için değişik nedenler vardır. Bu nedenlerden biri serbest bölgenin yeri üzerinde olacaktır. Serbest bölgeler yakın çevresinde yaşayanlara iş olanakları açacağı için her parti kendisinin güçlü olduğu ilde kurulmasını istemektedir. Özellikle deniz kıyısında kurulması gereken bölgenin Konya'da kurulması için MSP'den baskı yapılmaktadır.

Diğer beklenen bir çatışma alanı serbest bölgenin yönetiminin özel kesime verilmesinin söz konusu olması yüzünden doğmaktadır. Koç grubu ile Sabancı grubu arasında bu sahnenin yönetiminin kontrolü açısından bir yarışma olduğu basına sızan haberler arasındadır. Bu yarışma MC'nin çeşitli kanatları arasındaki çatışmaya da yansımaktadır.

Bu konuda simdiden daha ayrıntılı analizlere girmek olanağı yok. Eğer MC kendi çatışmasını çözümler yeni yönetmeliği yayınlarsa ondan sonra daha ayrıntılı analizler yapılabilir.